

KRISTINA ROJ

TREMTYJE

LEIDYKLA
Jona

KRISTINA ROJ. TREMTYJE

SL 658. Tiražas egz. Užsakymas .

Išleido Lietuvos krikščioniško
labdaros fondo leidykla „Jona“,
Tilžės 126a, 5400 Šiauliai.

Iš rusų kalbos vertė R. Jončienė
Redaktorė J. Derukaitė
Techninė redaktorė D. Mataitytė
Korektorė J. Vaitkevičienė
© 1993 leidykla „Jona“

12.307

TREMTYJE

Kristina Roj

1 skyrius

Zarošjė buvo nedidelis gražus kaimas. Tarp miškų ir kalvų tekėjo keli upeliai, kurių vanduo suko vandens malūnų girnas. Į juos iš visų pusių vežė malti grūdus. Gyveno čia darbštūs žmonės, sėjo linus ir kanapes, iš kurių moterys audė drobę. Bendruomenė buvo savarankiška, nors ji turėjo ir savų problemų. Viena iš jų – viršutiniame malūne nebuvo šeimininko.

Bet štai iš kažkur atvyko žmogus, kuris, greitai apžiūrėjęs, nusipirko šį malūną ir pradėjo jame dirbti.

Jau pirmąją dieną, kai jis atvyko, kaime kilo didelis gaisras, kuris būtų sudeginęs vos ne pusę kaimo, jei ne naujojo malūnininko protingi patarimai ir pagalba. Jis tuoju patraukė kaimiečių širdis. Jie pradėjo gerbti šį drąsų, sumanų žmogų. Kiekvienas dabar vežė grūdus tik į jo malūną ir pagaliau privežė tiek, kad jis vos spėjo, nors atsivežė su savimi ir sumanų padėjėją, o dar pasiėmė mokiniais porą vaikinių iš kaimo.

Padėjėjas – jaunas, gražus vaikinys, nors nebylys – labai gerbė, net mylėjo savo šeimininką. Malūnininkas buvo keturiasdešimties metų, lengvos eisenos ir kareiviškos laikysenos, gražiai pakirpta barzdele. Kalbėjo jis nedaug ir mokėjo klausyti. Žmonės mielai dalinosi su juo

savo išgyvenimais, reikalais ir skriaudomis. Jis užjausdavo juos ir visada protingai patardavo. Vadino jį Kozima, o padėjėją – Andrejumi.

Kitame kaimo gale gyveno senutė, buvusio kaimo mokytojo našlė, kuri jaunystėje tarnavo pas ponus ir išmoko gerai gaminti ir tvarkyti ūkį. Ji buvo patenkinta savo likimu: Kozima – malūnininkas pasiėmė ją darbininke. Ji gyveno jo name, ir stebėjosi, kad jis su padėjėju elgiasi kaip su sūnumi. Gyveno vyrai viename kambaryje, bet kiekvienas turėjo savo spintą. Šnekėjosi jie pirštais.

Močiutė labai gailėjosi nebylio Andrejaus – jis buvo toks romus, darbštus. Laisvomis nuo darbo valandomis jis eidavo prie upelio ar į mišką ir skaitydavo ten knygą. Kozima buvo geras žmogus. Iš jo niekada neišgirsdavai blogo žodžio, ir visur, kur begalėdamas, padėdavo žmonėms.

Už malūno buvo tamsi kamara. Kozima liepė ją sutvarkyti. Andrejus ją išgrindė, įstatė langą, viską nudažė, atnešė į kambarį lovą su čiužiniu, antklodę ir pagalvę. Pastatė ir stalą su kėde, ir, kai užklysdavo koks pakeleivis, jam suteikdavo nakvynę.

Kartą užklydo sergantis elgeta. Andrejus išvirė arbatos iš įvairių žolių ir slaugė jį. Už savaitės ligonis pasveiko ir nežinojo, kaip atsidėkoti savo geradariams.

Kartą vėlų rudens vakarą šeimininkas su padėjėju ilgai dėl kažko tarėsi. Po to pokalbio malūnininkas pareiškė atvežusiems grūdus valstiečiams, kad statys džiovyklą vaisiams. Jis aiškino žmonėms, kad vaisius geriau džiovinti, negu pusvelčiui pardavinėti juos tiesiog nuo medžio. Pasiturintys ūkininkai stebėjosi, kad ši mintis jiems nekilo anksčiau. Jie pakvietė specialistą, patys padėjo statyboje ir

gyrė Andrejų, nes šis nubraižė statinio planą, pažymėdamas dydžius kaip tikras inžinierius. Džiovykla greit buvo pastatyta, ir kaip tik joje džiovino slyvas, kai senelė gavo savo ištekėjusios dukters laišką:

„Mano brangi motute!

Linkime jums geros sveikatos ir sveikiname visa šeimą. Garbė Dievui, gyvename gerai, niekas neserga, tik liūdime dėl mūsų Anos.

Brangi mama, tik pagalvokite, mūsų kaime atsirado naujas tikėjimas. Žmonės renkasi į namus klausytis Dievo Žodžio. Aš taip pat buvau ten kelis kartus ir mačiau, kad jie nieko blogo nedaro. Man tik nepatinka, kad tas, kuris ilgai ten vaikšto, pradeda verkti dėl savo nuodėmių, o pasakui kalba, kad Jėzus Kristus jam atleidęs ir kad jis grįžęs pas Dievą. Aš apie save taip negaliu pasakyti, nors visad buvau gera. Juk jūs mane žinote, motute. Tik fariziejai gali girtis prieš Dievą. Pagaliau žmonės tegu kalba, ką nori, tik kodėl jie išvedė iš kelio mūsų Aną? Tėvas labai pyksta ant jos, du kartus net mušė už tai, bet ji neatsisako savo. Ją jau piršo, bet ji pareiškė netekėsianti už bedievio.

Ak, brangi motute, pasiimkite Aną nors pusei metų pas save. Jūs dievobaiminga moteris, žinote Šventąjį Raštą, mokėsite ją įtikinti, ir ji užmirš naująjį tikėjimą, kurio pas jus dar ir nėra. Ana padės jums dirbti, o jei ką išleisite jai, tai mes atlyginsime. Man gaila Anos, ir nenoriu dėl jos pyktis su vyru“.

Laiškas baigėsi linkėjimais nuo visų giminių.

– Ką jūs į tai atsakysite? – paklausė senelė malūnininko, duodama jam laišką. – Mano dukra dar nežino, kad aš pas jus tarnauju, ir nori atsiųsti anūkę. Ką jai atsakyti? Jie

Aną nuo vaikystės miestietišškai auklėjo, nes ji gerai mokėsi mokykloje ir išmoko puikiai siūti bei kitų rankdarbių.

Kozima dar kartą perskaitė laišką ir tarė:

– Ką man sakyti? Jūsų vaikai kvaili, jei galvoja, kad bausdami gali priversti žmogų eiti teisingu keliu. Kas įstringa į širdį ir protą, lengvai neišeina. Ar gera, ar bloga, tai sunkiai užsimiršta. Jei ji moka siūti, tai parašykite, kad atvažiuotų, darbo jai atsiras tiek, kad pati galės sau užsidirbti. Jūsų buvusioje troboje yra lova. Pasakykite, kad atneštų ir pastatytų greta jūsų. Vietos užteks.

– Jūs geras žmogus, pone Kozima, – nudžiugusi dėkojo senelė. – O jei Ana čia kliudys? Ji mano anūkė, bet tas naujas tikėjimas...

– Ak, – palingavo galvą malūnininkas, – tegul ji tiki, ką tik nori. Jei galės užmiršti, užmirš, o jei ne – pasaulis didelis, ir jame gali gyventi ir nesuprantantys vieni kitų žmonės. Vienas Dievas žino, kas gerai, o kas blogai.

Senelė tą pačią dieną parašė dukrai, kad anūkė gali atvažiuoti pas ją.

2 skyrius

Į žemę atėjo rudens vakaras. Lengvas rūkas apgaubė kalnus ir slėnius. Nuo medžių lėtai krito lapai. Buvo sekmadienis. Kaimo smuklėje grojo muzika šokiams – tam pačiam jaunimui, kuris ryte sėdėjo bažnyčioje ir klausėsi

pamokslo apie paskutinį teismą. Kuris iš šių jaunuolių galvojo dabar apie jį? Iki tol dar daug laiko ir kas žino, kada jis bus ir ar bus iš viso?

Prie malūno užtvankos, pušų pavėsyje, kaip įpratęs sėdėjo Andrejus ir skaitė. Staiga kelyje, vedančiame į kaimą, jis išvydo jauną merginą. Jos veidas švietė laime. Pamačiusi Andrejų, ji pasisveikino ir paklausė, kur pono Kozimos malūnas.

Andrejus sutriko, tylėdamas nusilenkė ir pridėjo pirštus prie lūpų.

– Jūs negalite kalbėti? – paklausė mergina.

Jis linktelėjo.

– Aš Ana. Mano močiutė gyvena pono Kozimos malūne.

Tada Andrejus išėmė iš kišenės užrašų knygelę, išplėšė iš jos lapelį ir parašė: „Jūsų laukia“.

– Žinote, – tarė ji, – kai Jėzus buvo žemėje, Jis kurčius padarė girdinčiais, o nebylius – kalbančiais. Jis ir jums padės, tik reikia Jį to paprašyti.

Matėsi, kad jos žodžiai paveikė jį. Bet jų pokalbis buvo nutrauktas, nes senelė iš tolo pamatė anūkę ir atskubėjo jos pasitikti. Senelė idėmiai ją apžiūrėjo, bet nieko neįprasto nepamatė. Ana buvo apsivilkusi paprastu miestietišku kostiumu, ir visa jos išvaizda bylojo apie vidinę ramybę. Slovakai turi patarlę: „Giminės kraujas – ne vanduo“. Sena močiutės širdis ištirpo, kai anūkė apkabinusi ją pabučiavo. Ana perdavė linkėjimus. Eidamos per kiemą, jos sutiko Kozimą, kuris rimtai ir mandagiai pasveikino Aną. Močiutė greit paruošė vakarienę, ir Ana nuėjo ilsėtis.

3 skyrius

Dienos ir savaitės panašios į upelį, kuris teka be atvangos, kol pasiekia jūrą. Taip ir laikas bėga, palikdamas už savęs tik gera ar bloga. Zarošjėje praėjo jau keturi sekmadieniai nuo tos dienos, kai atvyko Ana. Daug nuveikta per tą laiką. Žmonės surinko daržoves ir bulves. Moterys pradėjo doroti linus ir kanapes, o vyrai ruošė žiemai malkas. Kozimos malūne taip pat buvo daug darbo, bet jis šiais metais nepaprastai sekėsi, jautėsi, kad prisidėjo pora jaunų darbščių rankų.

Senelė niekaip negalėjo suprasti, kuo anūkė neįtiko dukrai. Mergina buvo greita kaip stirna, visada viskuo patenkinta ir švelni; viskas, ko tik imdavosi, jai sekėsi. O kad ji ryte ir vakare skaitydavo Bibliją ir ilgai meldavosi, niekam netrukdė. Senelė matė, kad auklėti jos nereikia, nes anūkė pati skaitė Evangeliją, ir tai ją džiugino. Ana puikiai suprato, ką perskaičiusi, ir teisingai aiškino.

Ji mokėjo visus moteriškus darbus, bet labiausiai linko prie siuvimo. Kozima paprašė vienos moters kaime siuvimo mašinos Anai, pažadėjęs neimti skolos, kuo vargšė našlė labai džiaugėsi. Vyrai nekreipė dėmesio į Aną. Kozima šnekėjo su ja nedaug, bet į jos klausimus atsakinėjo mandagiai ir švelniai. Ana greitai išmoko ir ženklų kalbą, o senelė šito niekaip neįstengė.

Kartą Ana ir Kozima ėjo per mišką namo. Jie grįžo iš laidotuvių. Kalbėjo apie mirusiojo šeimą. Po to nutilo.

Ana įsigilino į savo mintis ir nepastebėjo, kad Kozima iš šalies stebi ją. Netikėtai jis paklausė:

– Ana, sakyk, ką tu galvoji apie laidotuves?

– Kaip baisu atsidurti prieš Dievo teismą be Kristaus, be nuodėmių atleidimo, nesusitaikius su Dievu, – tarė Ana.

– Argi tu žinai, kaip Lamskis mirė, kad gali taip šnekėti?

– O, aš juk Lamskį pažinau, jis buvo girtuoklis ir nepraustaburnis, jo keiksmai buvo baisūs. Ir mirė jis staigiai, net nespėjęs susitaikyti su tikru broliu.

– Štai kaip? Reiškia, tu jį pažinojai... O ką galvoji apie pamokslą prie kapo?

– Manau, didelė nuodėmė skaityti Dievo Žodį ir tuo pačiu meluoti. Apskritai, visos laidotuvės buvo melas... Jūs atleiskite, kad taip kalbu, – tarė ji liūdnai, – bet ar tai ne tiesa? Našlė verkė ir raudėjo, lyg nežinia kokia laiminga buvusi su juo, o namie buvo tikras pragaras. Žmonės suėjo lyg reikšdami pagarbą mirusiam, o iš tiesų jo niekas negerbė. O paskui dar sugiedojo himną „Gerą žygdarbį aš nuveikiau...“

– Taip, Ana, tu teisi, visa tai melas ir apgaulė. Bet negi vien tai? Visas pasaulis paskendęs mele.

Karti šypsena šmėstelėjo malūnininko veidu.

Miške buvo tylu. Keliuėjo du žmonės, kiekvienas su savo mintimis. Vienas – rimtas, daug pergyvenęs, kita – jauna mergina, tik įžengianti į gyvenimą. Staiga Kozima paklausė Anos:

– Kas tai per knyga, kurią skaitai ryte ir vakare?

– Biblija, pone Kozima, – atsakė Ana.

– Ar neturi kitų knygų?

– Buvo, bet jas sudegino mano giminės.

– Aš turiu labai daug knygų, gali skaityti, o po to pasidalinsim išpūdžiais. Nors mūsų pažiūros ir skiriasi, mes turime kažką bendro. Matau, tu nori tarnauti Dievui, tarnaudama žmonėms, ir aš to paties siekiu. Kitokio tarnavimo nėra, – tarė Kozima.

– Išgelbėtojas pasakė: „Eik paskui mane!“ Ir Žmogaus Sūnus atėjo ne tam, kad Jam tarnautų, o Pats tarnauti žmonėms, – pasakė Ana. – Ir aš norėčiau tuo būti panaši į Jį, bet, deja, man nelabai sekasi.

– Jei nori daugiau tarnauti, aš tau galiu štai ką patarti. Anoje upelio pusėje, prie pat miško, stovi varginga lūšna. Joje gyvena serganti moteris. Supurenk kasdien jai patalus ir atnešk iš senelės ko nors pavalyti.

Merginos akys sublizgėjo:

– Aš galiu dabar eiti?

– Gali, jei nori. Bet pirma aš turiu tau pasakyti, kas yra ta moteris. Ji anksčiau nusidėjo su tokiais vyrais, kuriuos dabar pasaulis gerbia. Kadaisė ji buvo švari ir nekalta kaip tu, bet pasidavė pagundai. Pražudžiusieji ją turi šeimas, žmonas, vaikus, o ji paniekinta ir apleista. Jei tu ten eisi, nelauk išskėstų rankų. Likimo smūgiai sukietino jos širdį. Ar nepraėjo noras ten eiti?

– Oi ne, tuojau einu. Ši užduotis sunki, bet nebijokite, Viešpats Jėzus padės man pamilti tą vargšę sielą, ir ledas jos širdyje ištirps.

Mergina seniai dingo, o malūnininkas vis stovėjo toje pačioje vietoje ir žiūrėjo jai įkandin. „Jei gyvenimas sugadintas, kaip jį pataisyti?“ – galvojo jis.

Ana jau tris kartus beldėsi į trobelės duris, bet niekas neatsiliepė. Galiausiai ji sukaupė visą drąsą ir atidariusi duris įėjo. Iš išorės troba atrodė vargingai, bet viduje buvo toks skurdas, kad sunku net aprašyti. Pataluose, kurių, ko gero, jau metus neskalbė, susirietusi gulėjo moteris. Nuo suodinių žemų lubų sijų tįso juodi voratinkliai. Molinės grindys buvo išraustos. Dažai nuo sienų atsilupę nuo drėgmės. Gerai dar, kad purviname lange buvo išmuštas stiklas, todėl į vidų ėjo grynas oras. Ana akimirkai apstulbusi stabtelėjo. Tada moteris pasikėlė lovoje, ir juodos įdubusios akys su nuostaba ir pykčiu įsmigo į Aną.

– Kam čia ko reikia?

– Aš atėjau pažiūrėti, gal jums ko trūksta, – tarė Ana.

– Ką? Nieko man nereikia, galiu gyva supūti, – atsakė moteris.

– O ką į tai pasakytų Viešpats, Kuris ir mane, ir jus myli?

– Koks Viešpats? Kas mane myli? – piktai užriko moteris.

– Jėzus Kristus, Dievo Sūnus...

Juodos akys įsistebeilijo į mielą merginos veidą.

– Nepykite ant manęs, aš nieko blogo jums nepadarysiu. Aš svetima čia, vos mėnuo gyvenu Kozimos malūne. Jei būčiau žinojusi apie jus anksčiau, būčiau atėjusi. Bet man tik šiandien pasakė. Jūs turbūt sergate, ir jums nepatogu gulėti. Leiskite man supurenti čiužinį, – pasakė Ana.

– Ak, kam čia su manim terliotis, – jau kiek ramiau paprieštaravo moteris.

Bet dar ilgai teko ją įkalbinėti, kol ji leidosi pasodinama ant kėdės. Tai buvo nelengva užduotis. Aną pykino

sunkūs kvapai, sklindantys iš pusiau supelėjusių šiaudų ir susisukusių plunksnų pagalvėje, kaktą išmušė prakaito lašeliai, kol ji sutvarkė guolį.

Ligonė tuojau niūriai krito į savo lovą ir tylėdama nusisuko į sieną.

Ana išskubėjo atnešti valgyti. Kai ji po valandos grįžo su garuojančia sriuba, blynais ir arbata, moteris be ilgų kalbų atsikėlė ir godžiai pavalgė. Bet kai Ana išeidama ištiesė jai ranką atsisveikinti, šioji apsimetė nepastebinti ir nepadėkojusi atsigulė į lovą.

Prie užtvankos Aną pašaukė malūnininkas.

– Na, kaip sekėsi? – pasiteiravo jis.

– Pone Kozima, jūs pasakėte, kad tai moteriai reikia kasdien purenti patalus, bet to mažai...

Ir ji papasakojo, kaip apleista lova ir kambarys, jog ligonė tikrai gali gyva supūti, jei...

– Tu teisi, Ana. Žinai, aš pasiūlysiu jai svečių kambarėlį malūne, kol sutvarkysime jos pirkia.

– O, jei jūs toks geras ir padėsite jai, Viešpats Jėzus ir man padės ją įkalbėti, – pasakė Ana.

Sunku apsaityti močiutės nuostabą ir pasipiktinimą, kai ji apie tai sužinojo.

– Ką? Šitokią moterį pas mus į namus, pone Kozima? Ką pasakys žmonės? Juk jūs nevedęs... Ir Andrejus...

Malūnininkas nusijuokė:

– Nebūkite tokia juokinga, senele! Visų pirma, mes padarysime taip, jog niekas nė nesužinos. Kol ji serga, jai reikia priežiūros, o paskui grįš į savo trobą. Pasaulis ne toks kvailas, kad mus dėl to apkalbėtų. O jei reikia, tai dėl gero darbo galima ir pakentėti.

Pagaliau po penkių dienų ligonę pavyko pervežti. Ana iškūreno pirtį, Andrejus atnešė vandens, ir Ana išmaudė ligonę, iššukavo plaukus ir švariai aprengė. Kai toji moteris jau gulėjo švarioje lovoje ir gražiame kambaryje, Ana pamatė, kokia ji graži. Puikūs, juodi kaip varno sparnas plaukai gaubė jos išblyškusį švelnių bruožų veidą. Moteris buvo dar jauna, maždaug trisdešimties metų, bet jos tamsios įdubusios akys niūriai žvelgė į pasaulį, ir iš jos sučiauptų lūpų niekas neišgirdo nei žodelio padėkos.

Kai Kozima įėjo pasisveikinti su ja, jis taip pat buvo nustebintas įvykusia permaina.

– Nežiūrėkite taip piktai, – tarė jis ligonei, – mes norime jums tik gero. Kai sutvarkysime jūsų trobą, iš karto pervešime jus atgal.

– Kodėl jūs manęs nepalikote ramybėje? Argi svarbu, kaip aš mirsiu? – su kartėliu paklausė ligonė.

– Jūs neturite numirti kaip gyvulys, – paprieštaravo Ana, – jūsų siela nemirtinga, ji stos prieš Dievą.

– Mes turime jums rūpintis, – pridūrė malūnininkas, – nes mes iš vienos žemės ir vieno Dievo Tėvo vaikai, taigi mes su jums giminės.

Kozima išėjo. Moteris įdėmiai žiūrėjo į duris, kurias uždarė malūnininkas, po to įsikniaubė veidu į pagalvę.

Taip prasidėjo rūpinimasis šia vargše siela. Senelė ruošė jai viską, ko reikėjo, bet ji vienintelė malūne neperžengė tos moters kambario slenksčio. Ji pyko, kad Ana, užuot siuvusi, tiek daug laiko praleidžia su ta puolusia moterimi.

– Aš viskuo pasirūpinsiu, – sakė Ana, – va tik grindų negalėsiu sutaisyti.

Plovė ir valė ji dvi dienas; laimė, jos buvo saulėtos. Kai Ana trečią dieną nuskubėjo link trobos, ji jau iš tolo pamatė, kad langas ir durys nudažyti, o lange naujas stiklas. Ana įėjo ir apstulbusi sustojo prie slenksčio: klūpėdamas Andrejus baigė kloti lentas ant grindų. Sienos buvo iš naujo išdažytos ir išbalintos. Ženklaais Andrejus paaiškino, kad šeimininkas pats sutaisė langą, duris ir kad jie tarėsi, kaip suremontuoti senus baldus.

Trobelė stovėjo nuošaliau nuo kelio, ir niekas kaime neįtarė, kas joje vyksta. Kaip nustebo pati ligonė, kai ji už savaitės vėl grįžo namo! Nuo vežimo iki lovos jiėjo jau pati: rūpestinga priežiūra ir geras maistas gražino jai jėgas. Prie durų ji sustojo. Židinyje linksmai degė ugnis, kambaryje buvo šilta. Ant stalo užtiesta balta staltiesė, padėtos knygos ir duona. Ant sienos buvo spintelė su reikalingiausiais indais, kažkieno rūpestinga ranka pakabino kelis paveikslėlius. Moteriai pasirodė, kad ji sapnuoja. Ana privedė ją prie suolelio, ligonė atsisėdo, užsidengė veidą rankomis ir pravirko.

– Tegul paverkia, – tarė Kozima, – ašaros suminkština širdį. Tu, Ana, pasilik čia, o aš eisiu.

Bet kai jis pasuko prie durų, moteris pakėlė galvą ir, ištiesusi jam rankas, pasakė:

– Neišeikite, aš dar nepadėkojau jums už viską, ką jūs padarėte.

Kozima padavė jai ranką ir tarė:

– Aš su džiaugsmu tai atlikau. Jums dabar reikia gultis į lovą, o Ana atneš vakarienę. Iki pasimatymo!

Jaukioje pirkelėje pasigirdo rauda:

– Kodėl jūs mane išgelbėjote? Aš jaučiau, kad mirtis

arti, o dabar man atrodo, jog sveikstu. Bet kam? Kaip man gyventi vieniškai ir apleistai?

– Netiesa, mes mylime jus, – paprieštaravo Ana.

– Jūs – mane? O jūs žinote, kas aš? Tu, Ana, nekalta, tavęs niekada neapgavo, kaip mane: tai padarė žmogus, kuriuo aš pasitikėjau taip, kaip tu savo Dievu. Kai mane už jo išleido, buvau labai jauna ir graži. O jis buvo girtuoklis, jam reikėjo daug pinigų. Jis žinojo, kad aš patinku vyrams, ir vertė mane juos vilioti. Kiek sielvarto aš patyriau! Žmonės pradėjo šnekėti, kad aš apgaudinėju savo vyrą. Kai jis susirgo baltąja karštligė ir mirė, kalbėjo, kad tai aš savo palaidu gyvenimu privedžiau jį prie to. Kai mano grožis apvyto, visi nususuko nuo manęs. Niekas nesisveikino su manimi gatvėje. Moterys prakeikė mane. Kiek mėnesių aš čia jau guliu, bet niekas neatėjo pažiūrėti, ar aš dar gyva. Niekas nepadavė stiklinės vandens. Kol pagaliau, kaip Angelas iš dangaus, atėjai tu. Teatlygina tau Viešpats, Kuriam tu tarnauji! Bet geriau būtumėt leidę man žūti! Kai aš žiūriu į tave, man baisu, kad aš nusidėjusi. Kas aš šiandien?! Ką su manim padarė?

Bet Anos darbas dar nesibaigė. Ji du kartus per dieną ateidavo pas sergančią Dorką, taisydavo patalus, atnešdavo valgyti. Tuo pačiu ji imdavo su savimi Bibliją ir skaitė iš jos.

Ana perskaitė jai apie didžią nusidėjėlę, kuriai Jėzus atleido. Paskui apie raupsuotąjį, kuris buvo išgydytas, ir kitas vietas iš Evangelijos.

Dorka pradėjo prieštarauti, kad jai neša valgį iš malūno. Ji turėjo šiek tiek santaupų – pinigų, atidėtus laidotuviams. Surado juos ir perdavė Anai, kad už juos pirktų

reikalingą maistą. Greit ji taip pasitaisė, kad jau pati galėjo sau kai ką išsivirti.

Kozimos mokiniai iš kaimo papasakojo savo artimiesiems, kas vyksta malūne, ir po visą kaimą pasklido gandas apie gailėstingus Kozimos ir Anos darbus. Moterys pradėjo domėtis Dorka, juk ji joms daugiau netrukde, ir jos praeitis joms daugiau nebekėlė nerimo. Jos žinojo, kad ji gražiai siuvinėja tautinius slovakų rūbus, ir ėmė lankytis jos pirkioje, norėdamos užsakyti išsiuvinėti raštus. Dorka kalbėjo su moterimis santūriai, bet užsakymus priimdavo sakydama, kad ir lovoje galima dirbti. Moterys gyrė Aną, kad ji taip jautriai sugebėjo sušildyti Dorkos širdį. Juk toji anksčiau buvo pikta ir bardavosi, o dabar tapo tyli ir švelni. Kai Dorka atėjo į malūną atsidėkoti senelei už jos rūpestį, tai šioji sutiko ją kiek iš aukšto, primindama jos praeitį. Dorka atsakė:

– Jūs teisi, teta, aš pati blogiausia moteris visame kaime.

Senelė į tai nieko neatsakė ir prašneko apie kitus dalykus.

4 skyrius

Buvo Kalėdos. Malūne visi sėdėjo prie didelio stalo. Senelė ir Ana verpė linus. Andrejus piešė. Mokiniai pasodino perrinkinėti plunksnų, o malūnininkas skaitė

laikraštį. Netikėtai atsidarė durys, įėjo teismo tarnautojas ir atnešė malūnininkui kvietimą tuojau atvykti į teismą. Ana pažvelgė į Kozimą ir pastebėjo neįprastą žvilgsnį, mestą į Andrejų. Andrejus išbalo, pašoko lyg norėdamas kažkur eiti ir vėl bejėgiškai susmuko ant kėdės. Kai Kozima išėjo, Andrejus pakilo ir nuėjo į savo kambarį. Mokinius paleido, senelė nuskubėjo prie karvių, ir Ana liko viena. Kai Andrejus išėjo, ji norėjo sekti paskui jį, bet pagalvojusi, kad nedera, sustojo. Tačiau širdies balsas vis dėlto privertė ją nueiti pas Andrejų į kambarį.

Ten švietė lempa. Andrejus sėdėjo už stalo nuleidęs galvą ir verkė. Ana tyliai prie jo priėjo ir paklausė:

– Neverkite, Andrejau, geriau papasakokite, kas jums?

Jis pažiūrėjo į jos užjaučiantį veidą ir pravėrė lūpas lyg norėdamas kažką pasakyti, bet vėl nuleido galvą ir pravirko.

– O, neliūdėkite, juk Viešpats Jėzus myli jus. Jei tik jūs tikite Jį ir paprašysite Jo, Jis gali gražinti jums kalbą.

Andrejus liovėsi verkęs, ir Ana drąsiau ėmė su juo šnekėti. Ji pasakė jam viską, kas jau seniai slėgė jai širdį – apie Jėzų, Kuris atėjo, kad išgydytų žmones nuo visų dvasios ir kūno kančių.

Andrejus pažvelgė į jos švytintį veidą ir pasakė ženklais: „Prašau, duokit man paskaityti jūsų Bibliją“.

O, su koku džiaugsmu ji atnešė savo lobį! Duodama jam Bibliją, tarė: „Kas mano žodžių klauso ir mane atsiuntusį tiki... nepateks į teismą“ ir paliko jį vieną.

Kozima grįžo labai vėlai ir buvo susimąstęs, žvilgsniu jis ieškojo Andrejaus. Jis palinkėjo visiems labos nakties ir nuėjo į savo kambarį.

Likusieji irgi greit sugulė, tik Ana negalėjo užsnūsti. Ji meldėsi už dvi sielas – už esančią miško trobelėje ir už kitą – šiuose namuose.

Ryte Kozima su Andrejum išvažiavo į miestą neva su reikalais. Vakare grįžo gerai nusiteikę. Andrejus gražino Anai Bibliją, nes nusipirko sau naują.

Ana vėl ėmėsi siūti, bet tuoj atsirado kitų darbų. Kai žmogus pradeda tarnauti Dievui, rūpindamasis savo artimu, jam atsiveria stebėtinios galimybės. Susirgo kaimynės vaikai. Išgirdusi apie tai, Ana nuėjo padėti moteriai. Dievo palaiminimo ilgai laukti nereikėjo: vaikai pasveiko. Dabar ši moteris gyrė Aną visiems pažįstamiems, nes Ana meldėsi už jos vaikus. „Jei tik jūs girdėtumėte, kaip ji meldžiasi! Tiesiog mintinai, ir maldaknygės jai nereikia!“ – kalbėjo moteris.

Po to Ana išgirdo, kad sunkiai serga moteris, iš kurios Kozima paėmė siuvimo mašiną, ir nuėjo jos slaugyti. Apie Jėzų ji nekalbėjo, nes ta moteris buvo žydė. Bet žmonės, gyvenę name, matė, kad Ana bendravo su Viešpačiu Jėzumi Kristumi, skaitė Jo Žodį, mylėjo Jį ir dėl Jo viską darė. Jie leido Anai skaityti psalmes ir pranašus, dažnai susimąstydami, kodėl ši jauna mergina ne tokia kaip kiti Zarošjėje. Kai ligonė tiek sustiprėjo, kad jau galėjo tvarkytis be jos, visa šeima gailėjo, kad Ana išeina. Jei mergina žinotų, kokią Kristaus meilės ženklą ji paliko seno žydo širdyje!

Vakarėjo. Stambūs vandens lašai beldė į langą, už kurio sėdėjo Andrejus ir skaitė pirmą pranašo Izaijo skyrių. Jis buvo susikaupęs ir nieko aplink nematė. Mokiniai sekė jį iš šalies ir stebėjosi, kas galėjo jį taip sudominti Biblijoje? Kodėl jis toks liūdnas? Pagaliau vienas jų įsidrąsino, tyliai

prisiartino ir atsistojęs už jo nugaros pažiūrėjo per jo petį, ir jo žvilgsnis įsmigo į pabrauktus žodžius: „Jei jūsų nuodėmės būtų kaip škarlatas, bus padarytos baltos kaip sniegas; jei jos būtų raudonos kaip purpuras, bus kaip balta vilna“. Į šiuos žodžius žiūrėjo Andrejus ir sunkiai dūsavo.

Lietus nesiliovė, ir vanduo upelyje pakilo. Ana sėdėjo virtuvėje prie židinio. Linksmi degė ugnis. Virė vakariėnė. Sudėjusi rankas, Ana žiūrėjo į liepsną ir prisiminė, kaip su ja elgėsi namie paskutiniu metu. Ją išvijo ir atsiuntė čionai. Motinai ji niekaip negalėjo įtikti, ir tėvas ant jos pyko, seserys jos šalinosi. „Ką aš jiems padariau? Argi jų nemylėjau? O po savo atsivertimo net dar labiau, – galvojo ji. – Argi aš netapau geresnė gavusi atleidimą? Anksčiau elgdavausi blogai, ir manęs nebausdavo, o dabar mane atsiuntė pas senelę, kuri pati pas svetimus gyvena. Jei ponas Kozima nebūtų toks geras, jis man neleistų čia būti. Žinoma, man norisi namo, bet man pasakė, kad galėsiu grįžti tik tada, kai nebendrausiu su tikinčiaisiais. To niekada nebus. Buvusio nesugrąžinsi. Jie gali mane išvyti iš savo tarpo, sudeginti mano knygas, bet mano Viešpaties jie neatims iš manęs. „Visiems, kurie jį priėmė, jis davė galią tapti Dievo vaikais – tiems, kurie tiki jo vardą“. Pasaulis didelis ir platus, bet niekur nėra tėvynės, visur tremtis“.

Liūdnos mintys apėmė merginą. Ugnies traškesys židinyje, lietaus ir medžių keliamas triukšmas sujaukino ją iki ašarų.

Kozima išvažiavo ir dar nebuvo grįžęs, senelės taip pat nebuvo. Nebuvo nieko, kas išsklaidytų liūdnas mintis. Bet staiga jos veide pasirodė laiminga šypsena, lyg ji ką būtų išvydusi. Švelniai jos širdyje suskambo žodžiai: „Mano

Tėvo namuose daug buveinių“, ir prieš jos akis iškilo miestas su auksinėmis gatvėmis, sienomis iš brangiųjų akmenų, su perlų vartais, su amžinai žydinčiais medžiais, ir balsas šnibždėjo: „Tėve! Kuriuos Tu davei Man, noriu, kad ten, kur Aš, ir jie būtų su Manimi“. Merginai atrodė, kad ji aiškiai mato pažįstamą vaizdą. Jis prasidėjo Getsemanės sode, kur Dievo Sūnus mirties liūdesy apsiliejo kruvinu prakaitu, kur Jį užpuolė, surišo ir nuvedė į Jeruzalę. Ten tyčiojosi iš Jo, teisė ir prikėlė prie Kryžiaus ant Golgotos, pervėrė ietimi Jo šoną ir palaidojo. Kita atliko Dangiškasis Tėvas. Jis prikėlė Jį, paėmė į dangų ir pasodino į sostą, padėjęs prie Jo kojų visas pasaulio karalystes. „Mokinys nėra aukštesnis už savo mokytoją nei tarnas už šeimininką... Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, teneša savo kryžių, ir teseka manimi“.

„Taip, Viešpatie, aš noriu eiti paskui Tave, noriu nešti savo kryžių. Tu taip pat buvai išvytas. Savi Tavęs nepriėmė. Dėl Tavęs aš noriu viską iškęsti kantriai, tik taip įeisiu į Tėvo namus“, – meldėsi ji.

– Labas vakaras, – nuskambėjo balsas prie durų.

Ana krūptelėjo:

– Jūs jau parvažiavote, pone Kozima?

– Aš jau kuris laikas čia. Kai įėjau į virtuvę, tu buvai įsigilinsi į savo mintis ir atrodei tokia liūdna. Kas tave taip liūdino? – paklausė Kozima.

– Aš galvoju apie savo ištrėmimą ir kad neturiu tėviškės, – prisipažino mergina.

– Tu neturi tėviškės? – pakartojo Kozima. – Ar tau pas mus blogai?

– Jūs priėmėte mane iš gailėstingumo, pone Kozima.

Viešpats jums už tai atlygins. Aš juk čia tremtyje, – atsakė Ana.

– Aš girdėjau, kad tu gali grįžti namo, jei būsi kaip anksčiau, – tarė jis.

Ana nusišypsojo:

– Priverskite gyvą vištą į kiaušinį – tai juk neįmanoma! Taip ir aš negaliu grįžti prie buvusio po to, kai atgimiau iš aukščiau.

Jis linktelėjo galvą.

– Tu teisi. Ir man buvo toks laikas, kai viskas pasikeitė. Aš tave suprantu. Kažkada aš gyvenau kaip visi ir galvojau: „Nejaugi mes čia tik tam, kad nuvargintumėm save darbu, o paskui numirtumėm?“ Tai manęs nepatenkino. Tuomet man kažkas nurodė geresnį kelią, ir į mano rankas pateko knygos. Tada man atsivėrė akys. Dabar aš nebijau, kad veltui pragyvensiu gyvenimą ir po to žūsiu.

Ana nustebo. Nejau ji iki šiol klydo? Ji laikė Kozimą kilnių žmogumi, visada susivaldančiu, darančiu gera kur tik gali, atleidžiančiu neteisybę, nemurmant kenčiančiu nuostolius. Bet kad jis Dievo vaikas, ji niekada nemanė. Juk jis neskaito Biblijos.

– Matau, kažkas tave nudžiugino, gal pasakysi, kas? – paklausė Kozima.

– Taip, – tarė Ana.

„Jei jis Dievo vaikas, supras mane“, – pagalvojo ji. Ir ji papasakojo jam, kaip pasielgė su ja namie dėl Jėzaus ir kaip Viešpats jai dabar Savo Dvasia parodė, kad ji nėra be tėvynės, kad Dievo Sūnaus žemiška tremtis baigėsi nuostabiame Dangiškame mieste. Dabar ji su džiaugsmu seks paskui Jį, nors ir kryžiaus keliais.

Kozima sėdėjo sukryžiuavęs rankas ir žiūrėjo į ugnį židinyje. Virtuvėje buvo tylu.

– Pone Kozima, – nutraukė tylą Ana, – atleiskite, aš nežinojau, kad jūs iš tų, kurie priėmė Kristų.

Jis krūptelėjo:

– Dabar tu klysti Ana. Tai, ką tu išgyvenai ir vadini atgimimu, man nepažįstama. Aš proto žmogus. O tokie dalykai su protu nesuderinami. Tu tiki Kristų, Kuris prisikėlė ir sėdi soste Dievo dešinėje. Aš tikiu Kristų kaip idealų žmogų, kuris mokė žmones gyventi naudingai ir mirti didvyriškai. Jis gyveno ir mirė be šlovės. Jei būtų priėmęs atlyginimą, apie kurį tu kalbi, jis nebūtų idealus kankinys. Gyventi, darbuotis ir atsisakyti didelio atpildo – ne žygdarbis.

– Žinoma, – tarė Ana. – Bet būti amžinuoju Karaliumi ir palikti šlovę, tapti nelaimingu žmogumi, be kaltės numirti už svetimas nuodėmes gėdinga mirtimi – ir visa tai iš meilės – tai vyriškumas ir žygdarbis. Biblija sako: „Kristus mirė už mūsų nuodėmes“. Ji taip pat sako: „O jei Kristus nebuvo prikeltas, tai tuščias mūsų skelbimas ir tuščias jūsų tikėjimas“. Jei Kristus nebūtų miręs už mano nuodėmes, kas būtų su manimi? Kaip aš stočiau prieš Dievą? Neįmanoma, pone Kozima, netikėti, kad Jis mirė už mūsų nuodėmes.

– Ne, aš tuo netikiu, – atsakė Kozima.

– O kaip bus su jūsų nuodėmėmis?

Jis nusišypsojo.

– O ar matei, kad nusidėčiau? Aš, pavyzdžiui, nemačiau, kad tu nusidėtum, nes nuo to laiko, kai esi čia, tu darai tik gera. Myli Dievą ir žmones, vykdamas Kristaus

įstatymus. Aš manau, kad ir tu neradai manęs darant blogų dalykų ir negirdėjai iš manęs blogo žodžio. Žinai, kas gyvena taip, kaip Kristus, tas nenusideda.

– Ak, jei būtų taip! Bet yra senų nuodėmių, o jei šventas Kraujas jų nenuplaus?

– Tu tiki, kad Dievas – meilė. Kažkada mes buvome mirę Jam, gyvenome be Jo ir darėme pikta, bet Jis žino, kad tada negalėjome kitaip. Taigi jei dabar gyvename kitaip, tai viskas gerai. Nesutinki? Aš nenoriu liesti tavo įsitikinimų. Tu tiki teismą ir amžinybę ir vis dėlto bijai. Aš visai nebijau susitikti su Dievu. Jis sukūrė mane, kaip ir visa kita žemėje. Kai aš įvykdysiu, ką Jis man skyrė, aš visam išnyksiu iš pasaulio.

– Tai liūdna, pone! – sušuko Ana. – Juk jūs galite būti pašauktas pačiame žydėjime... Kas bus su jumis tada? Miršta tik kūnas, juk jūs turite sielą ir dvasią. Jos nemirtingos ir turi grįžti pas Dievą. Kaip jūs atsistosite prieš Jį neišpirktas per Jėzaus Kristaus Kraują?

– Aš netikiu, kad susitiksiu su Dievu. Tarkime, tai įvyks. Jei aš gyvenau taip, kaip liepė Kristus, reiškia, aš atsilauksiu. Kažkada man buvo sunku, o ir dabar ne visai lengva, bet aš turiu gyvenime tikslą, kurį pats sau užsibrėžiau, ir stengiuosi jį pasiekti. Štai ką noriu tau pasakyti: ten, kur gyvenau anksčiau, ir šiandien galėčiau be rūpesčių gyventi. Bet turėjau priešą, kuriam norėjau atlyginti taip, kaip Kristus liepia. Reikėjo vienam žmogui išgelbėti gyvenimą – ir tu matai mane čia. Aš nesigailiu, kad atvažiauvau čia ir netekau padėties visuomenėje. Užtat aš čia turiu dideles galimybes daryti gera. Aš manau, kad nereikia ypatingo dangaus ir amžino gyvenimo, žmogus

pats savo širdyje gali susikurti rojų aukomis ir pasišventimu. Jam nereikalingas amžinasis gyvenimas. Jis gali diena iš dienos gyventi savo rojuje.

– Taip, iki pat mirties, – atsiduso Ana. – Pone Kozima, aš stebiuosi jumis! Mano dangus ir naujoji žemė su nuostabiu miestu Jeruzale ir visada gyvu Karaliumi Jėzumi Kristumi man daug mielesnė, nes aš nusidėjėlė ir man reikia Išgelbėtojo. Bet, garbė Dievui, aš Jį turiu!

Kozima gūžtelėjo pečiais ir nuėjo į malūną. Ten buvo Andrejus. Pamatęs įėjusį šeimininką, jis pašoko ir užvertė knygą, kurią iki tol skaitė. Mokiniai pastebėjo, kad Andrejus apsidžiaugė atėjus Kozimai. Šeimininkas su padėjėju pradėjo pirštais šnekėtis. Mokiniai gerai žinojo šią kalbą, todėl stebėjosi, kad kalbant Andrejui su malūnininku, jie nieko nesuprasdavo.

Vieną vakarą prasidėjo lietus su sniegu ir įsisiautėjo tokia audra, kad visi bijojo eiti miegoti. Kozima nuėjo į savo kambarį, o likusieji apsidžiaugė, kai Ana paėmė Bibliją ir pradėjo skaityti tą vietą, kur aprašyta audra Genezareto ežere. Kaip gerai, kad Kristus buvo su jais valtyje! Jis nuramino audrą, ir mokiniai nebebijojo.

– Su Kristumi visada saugu, – kalbėjo Ana, – kaip greitai galima pakliūti į bėdą, jei Jo nėra su mumis.

– Bet, vaike, – įsiterpė močiutė, – kaip Jėzus visada gali būti su mumis? Tikėjimo išpažinime pasakyta: „Pakilo į dangų, sėdi Dievo, Visagalio Tėvo, dešinėje“. Jis negali būti vienu metu čia ir ten.

– Kaip tai gali būti, aš nežinau, senele, bet žinau, kad Jis pasakė: „Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki

pasaulio pabaigos“. Jis laikosi Savo žodžio. Aš tikiu ir žinau, kad Jis ir čia su mumis, – tvirtai atsakė Ana.

Visi nejučia apsidairė.

„Ana, nejaugi tai tiesa? Jūs tikite, kad Jis čia?“ – parašė Andrejus ant popieriaus.

– Žinoma, Andrejau, todėl aš nebijau audros lauke, – atsakė ji.

„Bet juk tai baisu, – rašė jis toliau, – visada būti šalia Jo“.

– Baisu? Atvirkščiai, nuostabu! – sušuko Ana. – Juk žmogus toks silpnas! Net pats stipriausias! O Kristus – visagalis. Kartą aš skaičiau, kad mes Jame galime rasti tai, ko mums reikia. Tai mane visada guodžia. Reikia nuodėmių atleidimo – Jis mums jį duoda, nes Jis – Išgelbėtojas, Dievo Avinėlis, prisiėmęs Sau pasaulio nuodėmę. Jei reikia patarimo ir nėra kam jį duoti, Jis patars, reikia pagalbos – Jis neatsakys. Mums Jo visada reikia!

Netikėtai lauke pasigirdo šūvis, triukšmas ir pagalbos šauksmai. Visi išsigandę apmirė. Kozima greitai apsirengė.

– kažkas nutiko, greičiau eime, pažiūrėsim!

Mokiniai išsigando, senelė pradėjo raudoti. Tik Ana susivaldė. Ji paėmė lempą nuo stalo ir pastatė ant palangės, kad apšviestų vyrams kiemą.

– Vanduo gali paskandinti Zarošję! – sušuko Kozima. – Reikia jį nukreipti į laukus, bet mūsų mažai, mes nesusitvarkysime.

– Aš tuoj ateisiu ir padėsiu! – riktelėjo Ana.

Ji užsivilko darbinę striukę, ilgus batus ir, kol senelė atsipeikėjo, išbėgo į gatvę.

– Ana, kur tu?! Vanduo nuneš tave!

– Nebijok, senele, Jėzus su manimi!

– Kur tu, Ana? Tu čia nieko nepadarysi, – bandė sustabdyti ją Kozima.

Bet ji nepaklausė, griebė kastuvą ir pradėjo kreipti vandenį, kaip tai darė kiti. Ir iš kur ji tiek jėgos turėjo! Vanduo ėmė bėgti laukais ir ganyklomis, aplenkdamas namus. Nustojo lyti, tik sniegas dar kapojo žmonėms veidus. Kai-me kilo sąmyšis. Gyventojai nežinojo, kad aukštai, prie malūno, su Visagalio pagalba trise užkirto kelią didelei nelaimėi.

– Na, dabar eikime į kaimą! – pakvietė malūnininkas.

Jis nepasiuntė Anos atgal, ir susikibę rankomis, prieš vėją ir vandenį, visi trys nužingsniavo į kaimą.

Kuo toliau jie ėjo, tuo daugiau buvo vandens, nes nebuvo kur nutekėti. Jis šniokšdamas plūdo, apsemdamas kiemus ir net namus žemesnėse vietose. Pasirodžius Kozimai, žmonės aprimo, ypač kai išgirdo, jog vanduo nukreiptas į pievas. Kozima, žinoma, nepasakė, kokią žalą jis padarė sau, gelbėdamas juos. Ana su Andrejumi padėjo kuo galėdami. Jie kaip tik ruošėsi nešti į sausą vietą vienos senelės skrynią, kai Ana staiga išbalo ir nuleido našta.

– Kas jums? – paklausė Andrejus ženklais.

– Ak Andrejau, mes nukreipėm vandenį į laukus, ir dabar jis teka link Dorkos trobelės, o ji ten viena. Jūs eisite su manimi?

Jis iškart sutiko. Greitai padėjo į vietą skrynią ir abu nubėgo prie trobelės.

Debesys išsisklaidė, ir dabar į žemę ir vandenį žiūrėjo spindinčios žvaigždės.

Dorkos langelis švietė. Staiga Ana sustojo:

– Žiūrėkite, Andrejau!

Ir jie pamatė stulbinantį reginį. Trobelė stovėjo salelėje! Aplink buvo vanduo, bet atplaukęs tuščiaaviduris medžio kamienas užkirto jam kelią prie trobelės.

„O didis Viešpatie! Vienas Jo žodis, ir vandeniui kelias užkirstas“, – galvojo Ana su šventa pagarba. Jie priėjo prie durų. Andrejus atidarė jas ir praleido Aną. Kambaryje jie pamatė ne mažiau nuostabų reginį. Prie lovos klūpėjo Dorka, sudėjusi rankas ir nuleidusi galvą ant šventos Knygos. Moteris ieškojo pagalbos ten, kur ją tikrai galima surasti. Dorka buvo užsimerkusi. Gražiame išblyškusiame veide matėsi tokia sielos ramybė, kaip vaiko motinos glėbyje. Dorka nemiegojo. Ji pajuto, kad kažkas įėjo, atsuko ir džiugiai sušuko:

– Čia tu, Ana?

Jie pasisveikino, ir Ana papasakojo, ko jie atėjo.

– Jūs norėjote mane išgelbėti? – paklausė Dorka su ašaromis akyse. – Dievas atlygins jums už gerus ketinimus. Jis Pats mane išgelbėjo! O, Ana, tavo maldos išgirstos! Tuo metu, kai vanduo grasino paskandinti kaimą, ir man atėjo išbandymas. Pameni, tu užvakar skaitei: „Gerasis Piemuo ieškojo Savo dingusios avelės tol, kol rado ją“. Šiandien, kada aš buvau išsigandusi, prieš mane iškilo visos mano nuodėmės, ir aš tariau: „Tokia nusidėjėlė negali tikėtis atleidimo“. Staiga man pasigirdo, kaip Kažkas pasakė: „Nebijok, aš su tavimi“. Aš aiškiai pajutau, kad Dievas čia. Aš parpuoliau ant kelių ir pradėjau skaityti pranašo Izaijo 53 ir 55 skyrius, kuriuos tu man skaitei, ir patikėjau, kad ant Golgotos Jis ir už mane mirė, kad Jis ir mane šaukia. Ašėjau pas Jį, ir Jis tikrai man viską atleido!

– O, koks Jis geras! Padėkokime Jam! – susijaudinusi sušuko Ana ir atsiklaupė.

Vienišoje trobelėje į dangų kilo padėkos malda. Dvi sielos šlovino dievą už kūno ir sielos išgelbėjimą.

O kas darėsi nebylio širdyje? Ką jis jautė? Tai žinojo ir matė vien Dievas.

Kaip džiaugėsi senelė, kai anūkė grįžo, tiesa, peršlapusi, išsipurvinusi ir drebanti nuo šalčio, bet švytinčiu veidu! Pirmą kartą senelė padėjo jai nusirengti, nusiprausti ir paguldė į lovą gėrėdamasi laimingu jos veidu. Po to atėjo malūnininkas su Andrejum ir taip pat nuėjo miegoti. Prieš tai malūnininkas kreipėsi į senelę:

– Nežadinkite rytoj Anos anksti, tegul išsimiega. Ji padirbėjo šiandien kaip tikra krikščionė.

– Taip, ji tikra krikščionė, mano Ana, – tyliai murmėjo senelė. – Jėzus Kristus su ja, o su mumis kas?

5 skyrius

Praėjo šalta žiema, atėjo pavasaris.

Prasidėjo Velykos – Kristaus prisikėlimas.

Kozimos malūne viskas buvo lyg ir taip pat, ir vis dėlto ten atsirado Kažkas, Kurio svetimi, tiesa, nematė, bet Kurio artumą jautė tikintys Jį. Jie žinojo, kad Jis sėdi su jais už stalo, kad Jis juos myli. Eidami miegoti jie patikėdavo Jam savo gyvenimiškus rūpesčius, o keldamiesi

prašė Jo sergėti ir laiminti visai dienai. Kozima taip pat jautė Jo buvimą. Jis gerai matė, kad Anos tikėjimas, teikiantis jai tiek laimės tremtyje, pamažu persiduoda mokiniams, senelei ir Andrejui. Pats Kozima irgi neliko nuošaly. Jis žinojo prisidedęs prie to, pritardamas Anos norui rytais skaityti Bibliją. Kuris nors skaitydavo tekstą, po to visi giedodavo psalmes, o Ana meldavosi. Taip prasidėdavo ir baigdavosi kiekviena diena. Kozima jautė, kad kitados užmirštas, o dabar tvirtai įsigalintis jo namuose Dievo Žodis atsiliepia ir jo širdyje. „Tebūnie kas bus, – galvojo jis, – mano pažiūroms jie vis tiek nepritars, tam reikia daugiau dvasios stiprybės. Na, tiek to, tegul sau tiki kaip ir daugelis, jog Kristus prisikėlė, svarbu, kad vykdytų Jo įstatymus“. Jis jautė, kad dabar jam lengviau gyventi pagal Kristaus priesakus, negu anksčiau, kai buvo vienišas. Liūdino Kozimą tik tai, kad nuo jo nutolo Andrejus. Jis tiesiog suaugo su Biblija. Visos kitos knygos jam prarado vertę. O kai Kozima nupirko Anai tas knygas, kurias jos artimieji sudegino, džiaugėsi ne tik ji, bet dar labiau Andrejus. Jis pats nusipirko knygų, kurios padėjo jam suprasti Bibliją, ir ne vien pats skaitė, bet ir kitiems davė.

Ana pradėjo rinkti moteris miško trobelėje skaityti Dievo Žodžio, ir moterys ėmė vis dažniau lankyti Dorką, kuri pasielgė taip, kad ir Ana nustebo: Dorka nuėjo į kaimą ir eidama iš pirkios į pirkia prisipažino žmonėms savo nuodėmes, prašė vyrų atleisti, nors tai jie turėjo prašyti jos ir savo žmonių atleidimo. Ji sakė, kad Viešpats Jėzus Kristus jai atleidęs nuodėmes ir sutaikęs su Dievu, ir ji norinti susitaikyti su žmonėmis ir pradėti naują gyvenimą.

Vyrai noriau lankė Kozimą. Jis pasakojo jiems apie svetimas šalis, žemės ūkį, naujienas. Po potvynio jo autoritetas išaugo, žmonės pamatė, kaip sugadino vanduo jo laukus gelbėjant kaimą.

Ana skaitė kaimiečiams iš Šventojo Rašto apie tai, kad reikia atgimimo iš aukščiau – atgailos. Vyrai irgi kalbėjo su Kozima apie religiją. Jie sakėsi esą nusidėjėliai, o jis jiems parodė vietą iš pranašo Izaijo pirmo skyriaus: „Liaukitės darę pikta! Išmokite daryti gera“, bet jiems atrodė neįmanoma gyventi taip, kaip Kozima.

Malūnininkui pavyko nutraukti jų ilgametes bylas, kai kurie vyrai metė gerti, rūkyti, keiktis.

Kartą viena moteris, suaugusių sūnų motina, lankiusi skaitymus Dorkos trobelėje, pradėjo verkti ir prašyti savo vyro ir vaikų atleidimo, sakydama esanti kalta prieš juos. Jie ramino ją, kad mielai atleidžia ir kad jai tereikia daryti vien gera. Bet ji negalėjo nusiraminti ir kalbėjo, kad esanti kalta prieš Dievą ir kad beprasmiška daryti gera, negavus Dievo atleidimo. Ji parodė psalmės žodžius: „Tu pasistatei mūsų kaltes prieš akis“, sakydama: „Aš taip pat užsitraukiau bausmę, užrūstinau Dangiškąjį Tėvą. Visos mano kaltės prieš Jį“.

Staiga visa šeima pamatė ne tik motinos nuodėmes, bet ir visus savo nusižengimus prieš Dievą. Jie galvojo valstietišškai: prieš pradedant nauja, reikia pabaigti sena. Kozimą jie laikė, be abejo, sąžiningu, protingu žmogumi, bet čia jis, jų nuomone, klydo. Jie suprato, kad reikia kažką daryti, norint atsikratyti nuodėmių.

„Galbūt mes sužinotume tiesą, jei skaitytume Dievo Žodį?“ – klausė jie savęs, ir pradėjo jį skaityti. Bet jie

neprašė Šventosios Dvasios palaiminimo ir todėl nepažindavo tiesos arba suprasdavo ją klaidingai. Juk pranašystės niekada nebuvo sakomos žmogaus valia – jas skelbė šventi Dievo žmonės, įkvėpti Šventosios Dvasios. Tik Šventosios Dvasios palaimintieji gali suprasti Bibliją ir todėl kartais paprasta senutė geriau supranta Dievo Žodį, nei mokytas teologas. O šventoji Knyga – tai mylinčios širdies dovana, ir supranta ją mylinti širdis.

6 skyrius

Prieš šventę dažė ir baltino visą Kozimos namą. Buvo daug darbo, bet jis sparčiai ėjosi ir jau artėjo į pabaigą. Ana tvarkėsi. Valydama nuo baldų kalkių dėmes, ji atkreipė dėmesį į Andrejaus spintą. Duryse kyšojo raktas, ir jos buvo nevisiškai uždarytos. Ana norėjo priverti duris, bet jos atsidarė, ir iš spintos iškrito rūbai. Mergina greitai ėmė juos rinkti, norėdama padėti į vietą. Jos dėmesį patraukė keli daiktai: karininko milinė iš plonos medžiagos, švarkas ir kelnės. Spintos kampe stovėjo kardas makštyse su diržu. Kaip pateko šie daiktai į Kozimos padėjėjo spintą? Ji tvarkingai sudėjo daiktus atgal, ir iš milinės kišenės iškrito vizitinė kortelė. Pakėlusį ją, Ana kitoje pusėje pamatė užrašą: „Prie garinio malūno, atstumas dešimt žingsnių, viskas paruošta“.

Ana nesuprato šių žodžių prasmės. Jai pasidarė truputį

nejauku, ir ji apsidžiaugė, kai netikėtai įėjo į kambarį Andrejus.

– Štai, – tarė ji, uždarydama spintos duris ir duodama jam kortelę, – tai iškrito iš rūbų.

Išbalęs jis pagriebė kortelę ir suglamžė ją.

– Atleiskite, Andrejau, kad liečiau jūsų rūbus, aš turėjau jus pakviesti, kai jie iškrito iš spintos, – atsiprašė Ana.

Jis tylėdamas priėjo prie lango ir prispaudė kaktą prie stiklo. Ana dirbo toliau. Kai ji baigė, jis pasisuko į ją ir, padavęs popieriaus lapelį, greitai išėjo. Tai buvo raštelis, išmargintas smulkia rašysena: „Nesistebėkite, kad aš susijaudinau. Jūs laikėte rankose dokumentą, liudijantį, kad mano nusikaltimai surašyti ten, aukštai. Ten įteiktas didelis skundas, ir niekas negali jo panaikinti. Aš noriu, kad jūs suprastumėt. Jei išdrįščiau, aš patikėčiau tai jums, bet nereikia skaudinti jūsų širdies. Kaip mes tada gyventume po vienu stogu? Aš žinau, prisipažinęs palengvinčiau savo sielą, bet nedirštu to norėti, mano dalia – tylėti ir kentėti“.

Kelis kartus Ana skaitė šį raštelį, po to galvojo apie jį visą dieną. Jai buvo gaila Andrejaus. Ji seniai pastebėjo, kad jį kažkas slegia, bet manė, kad tai jo negalia. Jis buvo jaunas ir nebylys ne nuo gimimo, nes turėjo gerą klausą. Dabar ji suprato, kad jį graužia kita liga, kurios vardas – kaltė. „Niekas negali jo panaikinti“, – rašė jis. Bet Kristaus Kraujas gali! Kaip ji norėtų tai pasakyti, paguosti jį. Kodėl jis negali visko papasakoti? Kas jam draudžia?

Pagaliau atėjo Didysis ketvirtadienis. Kieme buvo tylu. Ana nuėjo prie užtvankos ir atsisėdo ant uolos nuolaužos. Prie jos kojų čiurlendamas tekėjo upelis. Malūnas nedirbo. „Rytoj geriausiojo iš žmonių mirties diena, – pasakė

Kozima, – reikia tą dieną pažymėti“. Abu mokiniai nuėjo į bažnyčią pirmosios komunijos, po to jie bus laikomi bažnyčios sūnumis. Kozima norėjo jiems surengti šventę.

„Nekalto Dievo Sūnaus kančios prasideda šią naktį, – galvojo Ana ir pažiūrėjo į mėnulio apšviestus kalnus. – Štai taip, turbūt, švietė mėnulis Alyvų kalne ir Getsemanės sode, toje vietoje, kur miegojo mokiniai ir kur jų Mokytojas vienišas meldėsi ir kentėjo iki kruvino prakaito“.

Staiga Ana krūptelėjo: tylą sudrumstė kažkieno lėti žingsniai. Mergina atsisuko ir džiugiai sušuko:

– Andrejau!

Pats Dievas atsiuntė jį. Andrejus atrodė nelaimingas, liūdnas, ir jį pradėjo jam pasakoti, kiek daug Išgelbėtojas iškentėjo ir už jo nuodėmes. Ji išaiškino, kad Šventoji Dvasia nieko iš jo daugiau nereikalauja, tik priimti tikėjimu Jėzų Kristų, Jo gelbėjančią auką ir malonę.

Andrejus atidžiai klausė Anos. Pakėlęs galvą jis ženklaus tarė:

– Kokia didelė mano nuodėmė, ir Jis turėjo už ją kentėti... – ir nuleido galvą.

– Andrejau, bet juk Jis jau iškentėjo! Pasaulio nuodėmė buvo didelė, tai ir atpildas buvo toks pat. Viešpats Dievas negali bausti du kartus.

– O, Ana, tebūnie kas bus, išduosite mane ar ne, vis tiek aš privalau jums papasakoti, kas aš! Ne visada aš buvau Kozimos padėjėju, ir jis pats ne paprastas malūnininkas. Mūsų tėvai prie Dunojaus turėjo du garo malūnus. Aš baigiau aukštąją technikos mokyklą, išlaikiau inžinieriaus egzaminą ir išėjau savanoriu į armiją. Ten greit man pasisekė išlaikyti egzaminą karininko laipsniui gauti.

Nerūpestingas, lengvabūdiškas gyvenimas man patiko. Jauniausias šeimoje ir, be to, vienintelis sūnus (seserys jau buvo ištekėjusios), buvau išlepintas, visada turėjau pinigų. Tėvas man nieko negailėjo. Mes gyvenome savo malonumui, visi buvome panašūs – laisvamaniai ir bedieviai, ir niekam nedavėme jokios naudos. Tuo metu mano tėvas bylinėjosi su kaimynu Kozima. Galų gale Kozima pralaimėjo ir dėl to labai krintosi. Aš mažai tuo reikalu domėjaisi, nors vienas advokatas ir pasakė man, kad su Kozima pasielgta neteisingai. Jei tėvas būtų pralaimėjęs, aš būčiau netekęs turto, pinigų savo palaidam gyvenimui.

Buvo ruduo. Mūsų pulkas stovėjo greta miesto M., kuriame aš gimiau. Mums, karininkams, buvo nuobodu, ir mes ne visada protingai leidome laiką. Mūsų vedliu buvo mano geriausias draugas – Eduardas. Mes buvome labai prisirišę vienas prie kito. Jis pristatė mane vieno fabrikan-to, su kurio dukra buvo susižadėjęs, namuose. Mes dažnai ten lankėmės, kol mūsų pulkas stovėjo toje vietoje. Kartą Eduardo sužadėtinė panoro nuvažiuoti į kaimą ir pakvietė su savimi mano ištekėjusią seserį. Nežinau, iš kur, bet pasklido gandas, kad aš ir mano visa šeima norime atmušti Eduardo sužadėtinę. Ir nors šis gandas buvo nepagrįstas, Eduardas juo patikėjo. Jis nuėjo pas sužadėtinę, ėmė jai priekaištauti ir taip įžeidė, kad ji gražino žiedą ir nutraukė su juo visus ryšius. Nuo tada jis mane juodino kaip beįmanydamas, ir kartą tai padarė viešai. Tada nežinojau Kristaus ir jo įstatymo atleisti priešams. Aš labai didžiavausi savo karininko garbe ir, nebenorėdamas kęsti įžeidimų, iškviečiau jį į dvikovą. Jis priėmė kvietimą. Visi draugų mėginimai mus sutaikyti buvo nesėkmingi. Dvikovos vieta

mes išsirinkome Kozimos malūną. O, jei kas tą naktį būtų atėjęs ir pasakęs: „Šiandien tau nuplėšta garbė, bet tu nekaltas, o rytoj tavo rankos bus suteptos brolio krauju!“ Bet niekas manęs neperspėjo, ir aš nuėjau. Tekant saulei atvyko sekundantai, gydytojas ir Eduardas. Kai mes stovėjome su ginklu rankose, aš pagalvojau, kad prieš mane – geriausias mano draugas, ir dvikovos priežastis visai nereikšminga. Manyje pabudo sąžinė. Sekundantai dar kartą pabandė mus sutaikyti. Man atrodė, kad aš privalau atleisti, bet Eduardas pažiūrėjo į mane ir pasakė: „Tarp mūsų negali būti taikos. Aš neatsiimsiu žodžių, tegul ginklas sprendžia“. Taip ir buvo. Mes kartu iššovėme ir pataikėme. Jį, mirtinai sužeistą, išvežė į miestą M. Mano draugai ponui Kozimai davė žodį niekada neišduoti, kas mane pasiėmė pas save. Daugiau kaip pusę metų aš sunkiai sirgdamas gulėjau pas Kozimą. Tuo laiku jis pardavė savo malūną, išsinuomavo kitą, toli nuo tos vietos, ir pasiėmė mane kartu. Kai aš pasitaisiau, jis persikėlė į kitą šalies galą ir vėl mane pasiėmė su savimi, bet jau svetima pavarde, kaip padėjėją. Iš jo aš išmokau vertinti naudingą gyvenimą. Tiesa, jis niekada nesakė, kad Eduardas mirė, bet aš tai supratau, nes jis stengėsi nuslėpti nuo manęs tiesą. Aš žinojau, kad kai tik mane ras, būsiu nubaustas – neteksiu laisvės ir karininko laipsnio. Pasauliui aš miręs. Mano artimieji seniai mane apverkė. Didelė gerovė man buvo diena iš dienos pavargti nuo sunkaus darbo. Tai vienintelis būdas primiršti, kad mano rankos suteptos krauju. Sirgdamas aš netekau kalbos. Ką aš daryčiau tarp žmonių su šia Kaino žyme? Kozima mane įtikino, kad, jei žmogus liaujasi nusidėjęs ir pradeda naują gyvenimą, jis prieš Dievą išteisintas.

Aš prašiau savo geradarijo išleisti mane, maniau, kad įkalinimas atneš palengvėjimą. Bet veltui. Jis įtikinėjo mane, kad kiekviena diena kalėjime praeis nenaudingai. Jei tavo draugas mirė, tai užsidėk sau sunkiausią bausmę: tylėk ir daryk gera. Laisvės ir garbės atėmimu neįmanoma sugrąžinti to, kas buvo, pasakė jis, ir aš turėjau su tuo sutikti.

Bet kai atėjote jūs ir atnešėte Knygų Knygą, aš pažinau Dievą ir savo nuodėmės sunkumą. „Žmogžudys neturi amžinojo gyvenimo“, – pasakyta ten vienoje vietoje, o kitoje: „Jūsų nuodėmės bus padarytos baltos kaip sniegas“. Ir dar: „Gręžkitės į mane, visi žemės kraštai!“ Dabar aš žinau, kad Kozimos mokymo nepakanka. Jis tinka jam, doram žmogui, bet ne man, žudikui. Pasitraukti nuo blogio ir daryti gera – vien to maža. Praeitis turi būti sunaikinta, kitaip nebus ramybės.

Pavargusios rankos, pakeitusios liežuvį, nusileido, Andrejaus galva nusviro, o išblyškusiais skruostais tekėjo ašaros. Ana verkė kartu su juo. Bet staiga abu liovėsi: ji paguodė jos užuojauta.

– Jūs verkiate manęs, smerkiate mane? – paklausė jis.

– Andrejau, man jūsų iš širdies gaila. Bet kaip jus galiu smerkti, kai Jėzus Kristus jums atleido ir Savo Krauju išpirko? Jis sako: „Aš išdildau tavo neteisybes kaip debesį ir tavo nuodėmes kaip rūką; grįžk pas mane, nes aš atpirkau tave“. Andrejau, dar šiandien jūs galite tikėjimu priimti Kristų. Dievas Tėvas leido Jėzaus Kristaus kančias Getsemanės sode, Jo nukryžiuvimą, nes jūs nužudėte, – pasakė mergina.

Andrejus pašoko prispaudęs rankas prie krūtinės, nusilenkė ir paliko Aną vieną.

Dabar ji suprato, kodėl Andrejus taip mandagiai lenkiasi. Jai visada atrodė, kad jis per kilmingas būti malūnininko padėjėju. Vargšas Andrejus! Jis taip pat tremtyje. Bet Tas, Kuris leido šią tremtį, taip pat atėjo čionai, nors Jo čia dar nepažino. Mergina atsiklaupė ir karštai melddamasi prašė Jėzų Kristų, kad Jis apsireikštų vargšui nusidėjėliui, kad greičiau atskleistų jam žodžių: „Aš nuraminsiu jus“ tiesą. „Aš tikiu, kad Tu, Viešpatie Jėzau Kristau, išgirsi mane“, – šiuo pergalingu šūksniu ji baigė malda ir pakilo nuo drėgnos žemės.

– Manau, jau laikas miegoti, kad dėl neprotingų vienos nakties svajonių neprarastumėte sveikatos visam gyvenimui, – pasigirdo Kozimos balsas.

Krūptelėjusi iš netikėtumo, Ana atsakė:

– Jau einu.

– Labos nakties, – tarė Kozima ir nuėjo.

7 skyrius

Išaušo didžiojo penktadienio rytas. Lengvas rūkas gaubė kalnus ir lygumą. Iškilmingas bažnytinio varpo skambesys priminė žmonėms, kad šventas, tyras Dievo ir Žmogaus Sūnus, Jėzus iš Nazareto, mirė už jų nuodėmes.

Prie savo miško trobelės stovėjo Dorka ir žiūrėjo į nuostabų linksną pasaulį. Ji susiruošė eiti į pamaldas ir dabar laukė Anos, mąstydamą apie perskaitytus šįryt žod-

žius: „Ir suėmė Jėzų ir nuvedė“. Prieš jos akis iškilo visa Jo kančių istorija. Kaimo kelyje staiga tartum pasirodė minia. Viduryje žengė du plėšikai, kiekvienas su dideliu kryžium ant pečių. O prieš juos ėjo Jėzus su erškėčių vainiku ant galvos, nešinas Savo kryžiumi. Dorka aiškiai matė, kaip kraujo srovelės tekėjo Jo išbalusiu veidu. Bet žmonės nekreipė į Jį dėmesio, ir jėgos Jį apleido. Kančiny nukrito po sunkia našta ant žemės. Iš jo šaipėsi. Ypač aštriai Dorka jautė Jėzaus kančias, įžeidimus ir pašaipas, kai prisiminė, kad visa tai įvyko penktadienį. Gerai, kad žmonės mini šią dieną, kad nors vieną kartą metuose prisimena, kokia kaina sumokėta už jų išgelbėjimą. Dorkai atrodė, kad jos akyse Jį prikalta prie kryžiaus, kur Jis turėjo kaboti baisyse kančiose, kamuotis nuo troškulio. Ji užsidengė rankomis veidą ir gailiai pravirko.

– Dorka, kas nutiko, ko tu verki? – pasigirdo už jos balsas.

– O, teta, kaip jūs atėjote čionai?

– Aš norėjau paklausti tavęs, ar nepasiūtum iki sekmdienio mano marčiai palaidinės?

– Gerai, pasiūsiu, teta. Kodėl jūs tokia liūdna?

– O tu ko verki, Dorka? – paklausė moteris.

– Ar jūs nežinote, kokia šiandien diena?

– Aišku, žinau.

– Tai jūs užmirštate, kaip Viešpats Jėzus Kristus turėjo kentėti ir mirti už mūsų nuodėmes.

– Ak, Dorka, aš niekaip nesuprantu, kodėl Jis turėjo mirti ir kas man iš to, – pasakė moteris.

– O, teta, aš to anksčiau irgi nežinojau, o šiandien žin-

au, kad aš tokia nusidėjėlė, kaip ir toji didi nusidėjėlė, kuri savo ašaromis plovė Viešpaties kojas, ir kad aš žūčiau, jei Jėzus Kristus nebūtų nešęs mano bausmių ant kryžiaus ir nebūtų miręs už mano nuodėmes vietoj manęs. Tarkim, mūsų kaime ką nors nuteistų pakarti, o kitas ateitų ir užimtų pasmerktojo vietą, suprantate? Aš skaičiau Evangelijoje: „Jeigu jis nepagailėjo nė savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus visus, – kaipgi jis ir visko nedovanotų kartu su juo?!“ Viešpats Dievas, Dangiškasis Tėvas, nepagailėjo Sūnaus Savo, bet Jis pagailėjo ir atleido man.

– Ar tai tiesa, Dorka? Tu žinai? Tiki? Jauti? – klausė moteris.

– Taip, teta, aš tikiu, kad Jėzaus Kraujas apvalė mane nuo visų nuodėmių.

– O Kozima taip moko vyrus: nustokite darę bloga, išmokite daryti gera.

– Ne, ne, teta, ne taip. Aš nebedariau pikto, bet gero dar negalėjau daryti dėl praeities. Mane slėgė nuodėmės, aš buvau kaip ligonis. Negalima įsakyti sergančiam: „Baik sirgti, eik į darbą“. Ne, ligoniui reikia gydytojo, vaistų, o nusidėjėliui reikia Išgelbėtojo. Tik Kristaus Kraujas gali jį nuplauti ir išgydyti. Geriau aš jums nemoku paaiškinti, teta, bet jei jūs atsiklaupsite ir pasakysite: „Viešpatie Jėzau, priimk mane iš malonės ir atleisk man mano nuodėmes“, Jis tikrai tai padarys. „Jeigu išpažįstame savo nuodėmes, jis ištikimas ir teisingas, kad atleistų mums nuodėmes ir apvalytų mus nuo visų nedorybių“. O štai ir Ana! Mes einame į pamaldas, jūs eisite, teta? – paklausė Dorka.

– Ne. Mūsiškiai visi eina, o aš dar niekada negirdėjau bažnyčioje tiek, kiek šiandien iš tavęs, Dorka. Iki pasima-

tymo. Ligoniu reikalingas gydytojas, o nusidėjėliui – Išgelbėtojas, – kartojo moteris sau, eidama namo. – Reiškia, kad žmogus galėtų daryti gera, jo skola turi būti sumokėta. Jėzus Kristus Savo Krauju ant Golgotos užmokėjo ir už mane. O aš Jo dar neprašiau atleisti man nuodėmes ir neišpažinau Jam visko. Bet aš tai padarysiu, kai tik grįšiu namo.

Namie nieko nebuvo. Ji liko viena su Dievu ir priartėjo prie Jo. Jėzus Kristus visus kaltuosius kviečia pas Save, pažadėjęs nieko nevaryti lauk, ir Jis priėmė ją. Kai vyras ir vaikai grįžo iš bažnyčios, stalas buvo padengtas, o motina visus pasveikino tokiu džiaugsmingu veidu, kad visi tai pastebėjo.

– Kaip malonu, motule, kad jūs šiandien vėl gerai nusi-teikusi, – pasakė marti.

– Mano širdį slėgė baisi našta, bet Dievo Sūnus paėmė ją iš manęs ir dabar žinau, kodėl mes minime šią dieną. Dievo Avinėlis, Kuris priėmė Sau viso pasaulio nuodėmę, nuėmė nuo manęs ir mano nuodėmę.

Jos šeima nesuprato šių žodžių, nes jie nežinojo, kad Jėzus numirė ir už juos, dovanodamas jiems amžiną išpirkimą. Jie nesuprato, kad kankinanti nekaltai kentėjusio Dievo Sūnaus mirtis buvo auka visiems laikams ir visiems žmonėms.

Tuo metu iš bažnyčios grįžo ir Kozimos malūno gyventojai. Dorka atėjo su jais. Susirinko visi, bet kiekvienas buvo įsigilinęs į savo mintis. Dorka dar bažnyčioje pastebėjo, kad Ana išsiblaškiusi ir pamaldų metu vien tik meldėsi. „Matyt, – galvojo Dorka, – malūne atsitiko kas nors tokio, apie ką nevalia kalbėti“, – ir ji paskubėjo išeiti.

Anksti ryte kažkas įvyko tarp malūnininko ir jo padėjėjo. Po pusryčių jie kartu išėjo pasivaikščioti į mišką. Grįžęs Andrejus buvo liūdnas, akys užvertkos, o Kozima, matyt, pyko ant jo. Abu nepastebėjo miške, kad jiems kalbant netoli buvo trečias žmogus. Vyresnysis mokinys plovė sau vyteles ir girdėjo, kaip malūnininkas pasakė:

– Mane stebina, kad tu taip užsimiršai ir pasakei merginai tai, ką iki šiol slėpėme.

Andrejus kažką atsakė.

– Našta, našta, – piktai pakartojo Kozima, – ar tau dabar lengviau? Jei mes lengvabūdiškai užsidėjome naštą, tai privalome vyriškai ją nešti.

Andrejus energingai palingavo galvą:

– Aš jau nebegalėjau daugiau!

– Ak taip? Na, jei tu savo žodžio neišlaikėi, tai ir aš savąjį galiu sulaužyti. Po Velykų parašysiu tavo tėvui, kad jis tave pasiimtų. Aš norėjau tave išgelbėti ir grąžinti visuomenei naudingą žmogų, bet iš bailio niekada neišeis naudingas žmogus, – tarė Kozima.

Andrejus nieko jam nebeatsakė. Jis atsisėdo ant medžio kamieno ir užsidengė veidą rankomis. O kai Kozima, nežiūrėdamas į jį, nuėjo, Andrejus atsiklaupė ir taip karčiai pravirko, kad mokinys irgi neišlaikė. Kodėl malūnininkas nori išsiųsti Andrejų? Juk jis toks paklusnus ir darbštus...

Mokinys neslėpė ką išgirdęs: iš pradžių papasakojo draugui, po to Anai, kad malūnininkas pyksta ant savo padėjėjo ir kad Andrejus verkė.

Pietų metu Kozima, rodėsi, kalbėjo su visais, kaip paprastai, bet visi jautėsi nejaukiai, išskyrus senelę, kuri nieko nežinojo. Po pietų malūnininkas užsidarė savo kam-

baryje. Senelė su mokiniais nuėjo į bažnyčią. Andrejus pasiėmė Bibliją ir patraukė į mišką. Ana tvarkėsi ir, baigusi darbus, taip pat norėjo paskaityti ir pasimelsti, bet negalėjo. Ji krintosi dėl to, kad Kozima pyksta ant Andrejaus. Galbūt Kozima baiminasi, kad Ana juos išduos? Jei jis išsiųs Andrejų, jis papuls į valdžios rankas, į kalėjimą, ir ji bus kalta. To neturi būti! Andrejui būtina Kozimos globa, juk Andrejus taip pat tremtyje, ir blogesnėje, nei ji. Jai atviras visas pasaulis, niekas negali įmesti į kalėjimą, nebent už Kristų, o už tai būtų lengva kentėti. Ji turi nueiti pas Kozimą ir šventai pažadėti niekad gyvenime neišduoti Andrejaus. O kad savo buvimu ji neprimintų to įvykio, ne Andrejus turi apieisti malūną, o ji. Tada jų santykiai vėl bus geri. Galvodama apie tai, mergina žiūrėjo į ją supančios gamtos grožį ir mąstė: „Kur tu eisi, Ana? Pasaulis didelis, bet tau niekur nėra tėvynės“. „Aš eisiu ten, – nusprendė ji, – kur mane Viešpats pasiųs. Jis iki šiol rūpinosi manimi ir ateityje nepaliks. Su daugeliu sielvartų mes turime įeiti į karalystę“. Ana pasimeldė, nusišluostė ašaras ir pasibeldė į Kozimos duris.

Malūnininkas sėdėjo prie stalo, prieš jį gulėjo popierius ir plunksna, bet jis nerašė.

– Atleiskite, aš jums nesutrukdžiau? – paklausė Ana. – Aš atėjau sužinoti, kodėl jūs pykstate ant Andrejaus ir manęs?

– Kas tau sakė, kad pykstu? – tarė Kozima.

– Aš jaučiu, kad jūs nepatenkintas ir bijau, kad Andrejus neteisingai nukentės, tad leiskit man pasiaiškinti.

Ji papasakojo, kaip valydama kambarį pamatė karininko eilutę ir vizitinę kortelę. Po to persakė pokalbį su And-

rejumi ir mokinio žodžius. Kai ji baigė, kambaryje įsivyravo tylą.

– Pone Kozima, jūs tiek padarėte dėl Andrejaus! Jo tėvas buvo tas priešas, kuriam suteikėte malonę gelbėdamas jo sūnų. Jūs norėjote būti kaip Kristus ir paaukojote savo padėtį. Atlikite tai iki galo ir nestumkite Andrejaus nuo savęs tik dėl to, kad jis sunkią valandą atsivėrė man. Aš duodu jums žodį – Dievas liudininkas – kad aš niekada neprasitarsiu. Atleiskite jam, elkitės su juo kaip anksčiau. Jis myli ir gerbia jus. Jam čia, kad ir pažemintam, daug geriau nei namie pas saviškius, kurie jo niekada nesupras.

– Ana, tu nepažįsti Andrejaus, – paprieštaravo Kozima, – jis nebegalės gyventi su mumis kaip anksčiau. Dabar, matydamas tave, jis visada jausis tuo buvusiu karininku.

Ana paraudo, po to išbalavo.

– Su tuo aš sutinku, pone Kozima. Ne tik jam, bet ir jums nelengva mane matyti. Jūs priglaudėte du tremtinius ir padėjote jiems. Bet aplinkybės pasikeitė, ir mes abu nebegalime gyventi po vienu stogu. Vienas turi išeiti. Atleiskite Andrejui, nerašykite jo tėvui. Po švenčių aš paliksiu šiuos namus. Jei aš pasilikčiau, pasirodyčiau nedėkinga už viską, ką jūs man gero padarėte. Aš nenoriu ardyti jūsų draugystės su Andrejumi ir išskirti jus.

– Ir kur tu manai keliauti, Ana, namo?

Kozima pažvelgė į ją su nerimu. Jos akyse spindėjo ašaros.

– Namo? Juk žinote, pone Kozima, kad aš namo negaliu grįžti. Bet pasaulis didelis. Šiandien aš dar nežinau, kur eisiu. Bet tai nėra taip svarbu. Svarbiausia, kad jūs atleistumėte Andrejui ir neparašytumėte jo tėvui.

Kozima pradėjo vaikščioti pirmyn ir atgal po kambarį, paskui pasakė:

– Aš daug ką paaukojau dėl Andrejaus ir nesigailiu to. Bet šito – išvyti tave iš mano namų, iš mūsų lygumos, atitraukti nuo darbo, kurį pradėjai tarp mūsų, išsiusti tave vienišą ir bejėgę į tokį šaltą pasaulį – aš negaliu padaryti. Žinau, tu pasiruošusi pasiaukoti ir išeiti. Bet turiu tau atskleisti tiesą. Aš nekreipiu dėmesio į žmonių teismą, bet mintis, kad tu mane laikysi žiauriu ir nepanašiu į Kristų, man per sunki. Tikiu, kad tu tylėsi ir manęs neišduosi. Aš myliu Andrejų kaip brolių, todėl tylėjau ir laukiau. Andrejui negresia kalėjimas. Matai, Eduardas gyvas ir jau vedė savo buvusią sužadėtinę...

– Pone Kozima, jūs žinote ir tylite? Žiūrite, kaip Andrejus kenčia!

– Tyliau, mano vaike, leisk man viską papasakoti. Taip, jis kenčia, ir, jei pasiliks čia, jo padėtis nepasikeis. Bet jis ne žudikas, jo negalima niekuo apkaltinti. Pinigai daug ką gali, jie ir čia apakino turinčius valdžią. Aš paėmiau pas save jauną žmogų, kuris po galvos sužeidimo ir smegenų sutrenkimo prarado kalbą ir buvo arti beprotystės. Tik visiškas gyvenimo sąlygų pasikeitimas ir fizinis darbas galėjo jį išgelbėti. Aš su džiaugsmu stebėjau, kaip tas išlepintas vaikinys, gyvendamas čia, stiprėja ir grūdinasi. Gydytojai manė, kad stiprus nervinis sukrėtimas gali gražinti kalbą. Bet pirma jis turi tiek fiziškai sutvirtėti, kad tai jam nepakenktų. Aš nusprendžiau laikyti jį nežinioje, kol jis pajėgs išgyventi pasimatymą su Eduardu. Aš įsitikinęs, kad tai gražins jam kalbą. Todėl kai jis neišlaikė savo žodžio ir prasitarė, aš supykau, nes jis vėl susijau-

dino, o tai silpnina organizmą. Paties Andrejaus labai aš turiu jį pasiūsti pas tėvą, kuris viską žino ir priims savo sūnų. Štai, Ana, dabar tu žinai viską ir matai, kad ne-
pykstu.

– O, atleiskite man! Aš teisiau nežinodama. Bet juk tai, ką jūs papasakojote, nuostabu! Viešpats gražins jam kalbą ir sveikata, jūs išgelbėjote jį, jūs įrankis Dievo rankose. Nebijokite palikti Andrejaus čia, mes pasistengsime, kad jis taip nekenėtų. Bet kodėl aš sakau „mes“? Mūsų Išgelbėtojas visagalis, Jis pasigailės jo. Jis suteiks jam ramybę, o paskui didelį džiaugsmą... Andrejus mūsų turbūt jau laukia, pone Kozima. Jūs jam pasakysite, kad dovanojote ir kad jo tėvui neparašysite, ar ne tiesa, jūs tai padarysite?

Ana suėmė į savo delnus malūnininko rankas ir laimingu, džiugiu žvilgsniu žiūrėjo į jį.

– Gerai, – atsakė jis šypsodamasis, – bet su viena sąlyga: tu niekur nevažiuosi ir manęs neišduosi.

– O ne, Viešpats man padės. Dėkoju jums. Viešpats jus už viską palaimins.

Ana nuėjo į miško trobelę. Prisiartinusi išgirdo kelis balsus giedant. Prie stalo sėdėjo penkios moterys su atvertais giesmynais. Skambėjo giesmė „O liūdnas veidas, o liūdna valanda“. Ana prisėdo prie giedančių. Iki vėlyvo vakaro sėdėjo ši maža grupelė žmonių aplink Dievo Žodį. Jos jautė artumą To, Kuris pasakė: „Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten aš tarp jų“. Ana aiškino moterims žodžius iš Evangelijos: „Ieškokite, ir rasite“.

Ana žinojo tik penkias išgelbėtas sielas. Bet buvo dar šeštoji, ir Viešpats turėjo labai pasistengti, kol ši siela įsitikino Jo visa atleidžiančia meile. Daug ašarų ji praliejo, kol

galėjo pasakyti: „Aš tikiu, kad Tu mane išgelbėjai, daryk su manim, ką nori! Gyvas ar miręs, aš amžiams Tavo“.

Jau temo, kai Andrejus peržengė Kozimos namo slenkstį. Šeimininko nebuvo namie. Andrejus sėdo už stalo, paėmė popieriaus lapą ir pradėjo rašyti:

„Mano brangus geradari!

Visų pirma priimk mano širdingą padėką už tai, kad tada išgelbėjai man gyvybę. Tai tik šiandien įgijo prasmę. Taip, šiandien, kada aš iš tamsos išsikapanojau į nuostabią šviesą, iš mirties – į gyvenimą. Kristus atvėrė man Savo tiesą ir priėmė mane. Aš tikiu, kad Jis tikrai prisikėlė, gyvena ir atleidžia nuodėmes. Ir mano didelę kaltę Jis atleido. Aš atėjau pas Jį kaip plėšikas ant kryžiaus ir buvau priimtas. Aš esu ir visą gyvenimą liksiu Eduardo žudikas, bet šią nuodėmę prieš Dievą panaikino Jėzus Kristus ant Golgotos. Kas kita žmonių teismas.

Tu pavadinai mane bailiu, kad aš papasakojau Anai apie savo nusikaltimą, bet tai ne bailumas. Tas prisipažinimas man brangiai kainavo. Bailumas buvo tai, kad aš tiek ilgai slapsčiausi nuo teisingumo. Bet šventas gerasis Dievas ir tai pakreipė mano išgelbėjimui! Jei nebūčiau dėsęs, nebūčiau susipažinęs su Ana ir atvestas pas Kristų. Dabar Viešpats pasiekė manyje Savo tikslą, ir aš išeisiu. Prašau, nesiusk laiško tėvui, aš pats jį perduosiu. O tada stosis prieš teismą ir su džiaugsmu atliksiu užpelnytą bausmę. Ji nebus didesnė už mano sunkią kaltę. O, koks gailestingas Dievas, atleidęs man tokią nuodėmę! Tik dabar aš pradedu suprasti, kodėl mano brangus Išgelbėtojas turėjo tiek kentėti. Tik Jo šventas, švarus, nekaltas Kraujas galėjo nuplauti nuo manęs šią nuodėmę. Eduardo

aš negaliu atgaivinti, bet tikiu, ką sako Raštas: „Bet kur buvo pilna nuodėmės, ten dar apstesnė tapo malonė“. Leisk man dar šventes praleisti tavo namuose, kur mačiau tiek gero ir net patyriau aukščiausią palaimą. Tai mano pirmos Velykos – Atgimimas. Kaip gaila, kad aš nebylys. Kaip sunku tylėti, kai širdis džiaugiasi ir trokšta garbinti ir šlovinti Dievą, mano nukryžiuotą Išgelbėtoją. Bet ne amžinai aš tylėsiu...“

Toliau Andrejus rašyti negalėjo. Jį apėmė džiaugsmas ir liūdesys. Jis parpuolė ant kelių ir, nors lūpos tylėjo, širdis pirmą kartą prašė: „Viešpatie Jėzau, jei Tu suteiki man tokią malonę, atverk mano lūpas, kad galėčiau šlovinti Tavo gerumą! Amen“.

8 skyrius

Praėjo dvi savaitės po Velykų. Gamta pasipuošė savo gražiausiais rūbais. Zarošjė atrodė tartum sodas. Visi medžiai ir krūmai prie Kozimos malūno pražydo. Lauke skambėjo paukščių balsai. Ir malūne visi jautėsi, lyg pavasaris būtų atėjęs į kiekvieno širdį. Kozima, nors jis ir nedaug kalbėjo, buvo įkvėptas kažkokios slaptos vilties. Senelė kalbėjo moterims, kad malūnininkas pajaunėjęs. Andrejus niekada nebebuvo liūdnas. Kartais jo akys spinduliuodavo taip skaisčiai, kad atrodė, jog nebylios jo lūpos atsivers ir iš širdies gilumos pradės giedoti šlo-

vinamąjį himną. Per paskutiniąsias dvi savaites jis labai pasikeitė, lyg kažkas įliejo jam jėgų ir sveikatos; anksčiau pablyškęs ir liesas jo veidas parausvėjo. „Iš kur jis ima tiek traktatų ir brošiūrų, kurias visiems dalina?“ – klausinėjo žmonės. Jis nešė į kai kuriuos namus net Biblijas ir Naująjį Testamentą.

Ana irgi tarsi pražydo. Jos geros akys švietė. Ji šypsojosi, kiekvienam rasdavo švelnų žodį. Kaip saulutė ji šildė visus, kas su ja bendravo. Bet kartais ji liūdna stovėdavo prie užtvankos. Jai sunku buvo gyventi po vienu stogu su Andrejumi ir žinoti, kad nuo jo slepiama tai, kas padarytų jį laimingu. Tik Kozimos žvilgsnis, kai jis protarpiais žiūrėdavo į ją, tartum kalbėjo: „Aš pasitikiu tavimi“ ir stiprino paisryžimą tylėti. Be to, Aną kankino ir kita. Kozima neigė Kristaus prisikėlimą, manė esąs be nuodėmės. Jis stengėsi gyventi nepriekaištingai, ir tikrai nieko blogo apie jį nebuvo galima pasakyti. Ana bijojo, kad jo pažiūros nesudrumstų jos biblinio tikėjimo. Kozimos elgesys, atrodo, bylojo: „Ką tu tiki, gera tau, o mano tikėjimas tinka man, ir aš jo neatsisakysiu“. „Jei kas neatgims iš aukštybės, negalės regėti Dievo karalystės“, – sakė Jėzus Kristus Nikodemui. Kozima, žinoma, buvo geras žmogus, ir vis dėlto Dievas gali jam neatlyginti už jo pasiaukojamą gyvenimą, nuteisdamas jį kartu su bjauriausiais nusikaltėliais už tai, kad jis netiki į Jėzų Kristų kaip Dievo Sūnų ir jo prisikėlimą. Juk Jėzus Kristus sako, kad tikintis Jį neteisiamas, o netikintis Vienatinio Dievo Sūnų vardu jau nuteistas. Tos mintys skatino Aną melstis. Dieną ir naktį ji prašė Viešpaties malonės šiam tauriam žmogui, nepažįstančiam Dievo.

9 skyrius

Buvo sekmadienis. Prie užtvankos stovėjo malūnininkas su Andrejumi. Šis laikė rankose knygą, kurią ruošėsi skaityti miške. Jie pamatė Aną.

– Kur tu, Ana? – pašaukė ją Kozima.

– Aš ieškau jūsų, – atsakė ji. – Perskaitykite, prašau, šitą laišką.

Andrejus nenorėjo trukdyti ir pasuko į mišką. Kozima paėmė laišką ir perskaitė jį. Svarbiausia štai kas buvo:

„Anos laišškai vis blogesni. Juk ji nesikeičia. O jūs rašote apie ją, lyg ji būtų koks angelas. Ką pagalvos apie mus žmonės, tarp kurių gyvename – juk mes tiek ilgai laikom ją pas jus? Tiesa, namo grįžti jai nevalia. Aš nenoriu, kad Ana būtų čia. Džiaugiuosi nesipykdama su vyru. Bet kad nutildyčiau žmonių kalbas, radau jai gerą vietą Budapešte, pas vieną turtingą žydę. Ji iš kažko išgirdo apie Aną ir buvo atvažiavusi samdyti jos. Mokės po dešimt guldenų į mėnesį. Tegul Ana tučtuojau ruošiasi ir vyksta tiesiai į Budapeštą. Pinigai kelionei, kuriuos davė jos naujoji šeimininkė, jau išsiųsti“.

Perskaitęs laišką, Kozima panoro jį suglamžyti. Bet vietoj to pažiūrėjo į Aną.

– Aš atėjau pasakyti, kad turiu važiuoti.

– Tu nori važiuoti, Ana?

– Aš negaliu pasilikti. Jei senelė sirgtų ir jai reikėtų priežiūros, tada kas kita. O taip negaliu.

– „Pasikeisti“ čia aš negaliu, tai tiesa, – tarė ji šypsodamasi, – ir turiu paklusti.

– O tu mielai išvyksi į naują vietą? – paklausė Kozima.

– Kai priprasiu prie minties, kad turiu palikti šį kaimą, visus gerus žmones ir draugus, tai Išgelbėtojas įkvėps man ir norą važiuoti. Juk pagaliau nesvarbu, kur ir kokiems žmonėms tarnauti – krikščionims ar žydams. Aš pasiruošusi vykti ten, kur Dievas ves.

– O kaip darbas su moterimis?

– Darbas? Koks darbas?

Jis šyptelėjo:

– Štai kaip? O kas miegančias sielas žadino? Kas joms padėjo pažinti Kristų?

– Tai Pats Dievas darė. Jei aš kuo ir galėjau Jam padėti, tai tik menka dalele. Tiesa, maniau apsigyventi pas Dorką. Ji siuvinėtų, aš siūčiau, ir pragyvenimui mums užtektų, mes galėtume auginti našlaičius, kuriuos ji pasiėmė. Gerai viskas buvo sugalvota, bet išeina kitaip.

Kozimos veidu perbėgo šešėlis. Jis norėjo kažką pasakyti, bet tuo metu gatvėje pakilo dulkių debesis. Pasigirdo kanopų kaukšėjimas į krantinę ir važiuojančios karietos bildesys – retas įvykis kaime. Malūnininkas pažvelgė į gatvę ir sugriebė Aną už rankos.

– Svečiai važiuoja! – sušuko jis, vos suvaldydamas jaudulį. – Apie tave pašnekėsime vėliau, kol kas nieko nerašyk namo. Kas žino, gal tu čia būsi reikalinga.

Netrukus prieš malūną sustojo karieta. Iš jos iššoko jaunas ponas, o iš paskos išlipo kitas, jau pražilęs. Anos širdis apmirė: ji suprato, kad tai Andrejaus tėvas ir seniai apverkiamas draugas Eduardas. Pirmą akimirką Ana

sumišo: ką daryti? Pakviesti Andrejų ar sulaikyti? Juk šis pasimatymas toks lemtingas.

Susijaudinusi Ana nepastebėjo, kaip Kozima pasveikino svečius ir šoniniu keliu nuvedė juos į malūną. Kai ji atsipeikėjo, jau nieko nebuvo. Ji žinojo visas Andrejaus pamėgtas vietas ir dabar norėjo tik vieno – rasti jį ir dar kartą pasimelsti prieš šį netikėtą susitikimą. Šio troškimo vejama ji bėgo mišku. Staiga sustojo: laukymėje, ant nuversto medžio kamieno, sėdėjo Andrejus. Jis skaitė knygą. Kaip jaunuoliui tiko naujas malūnininko kostiumas! Ana krūptelėjo: tėvas su Eduardu čia, o jis nieko nežino. Tik spėjo ji pagalvoti, kaip nepastebimai nuvesti jį į malūną, kai vaikas pamatė ją, atsikėlė ir atskubėjo priešais.

– Aš jūsų ieškojau, Andrejau, norėjau dar kartą pasimelsti, padėkoti Viešpačiui už visas jo dovanotas malones ir vėl atsiduoti į Jo rankas su tikėjimu, kad Jo meilė amžina.

Jis mielai sutiko, bet kažkas keista jam pasirodė jos žodžiuose. Jie atsiklaupė. Ana meldėsi už abu, po Velykų ji jau kelis kartus taip darė. Po to jie atsistojo ir pasuko namų link. Ji ėjo pirma. Kad Andrejus nepastebėtų jos susijaudinimo, ji stabtelėjo, parodė motinos laišką ir pasakė apie artėjantį išsiskyrimą. Jis suglamžė laišką ir, rodos, norėjo energingai paprieštarauti, bet tik nuolankiai nuleido galvą. „Mes abu pateksim į kalėjimą, – paaiškino jis ženklais, – jūs iš šitų nuostabių miškų į didelio dulkino miesto gatves, o aš ten, kur privalau būti. Dėkoju jums už malda! Ji primena man, kad Jėzus visada geras, net tada, kai veda mus sunkiais keliais“.

Pasigirdo žingsniai. Andrejus ir Ana sustojo ir pažvel-

gė į tą pusę. Staiga Andrejus susvyravo kaip pakirstas, tiesdamas rankas į senį, kuris ejo pasiramsčiuodamas lazda.

– Andrejau, žiūrėk, koks svečias pas tave ateina! – sušuko Kozima, kuri Ana tik dabar pastebėjo. Jau atrodė, kad Andrejus puls į tėvo glėbį, bet jis žengė dar du žingsnius ir pažvelgė į šalį, į krūmus, ir iš jo besikilnojančios krūtinės išstrūko nesuprantamas garsas. Krūmai prisiskleidė, ir pasirodė dar vienas žmogus.

– Otmarai, čia aš! Nejaugi tu manęs nepažįsti? – sušuko skambus jaunas balsas.

Andrejaus veidas pamėlo.

– Eduardai! – išsiveržė iš jo iki šiol tylių lūpų.

Jo akys užsimerkė, galva nusviro, ir, jei ne Kozima, Andrejus būtų nugriuvęs ant žemės. Bet mylinčios rankos pagavo jį ir atsargiai paguldė ant minkštos žolės.

– Otmarai, sūnau mano, pažvelk į mane, – verkė tėvas.

– Pabusk, mano brangusis! – šaukė buvęs draugas.

Nuošaly stovėjo Ana, žiūrėdama į nerodantį gyvybės ženklų Andrejaus kūną. Pažvelgus į Kozimą, ji išsigando jo veido išraiškos. O, jei Andrejus dabar numirs, tai jis bus kalčiausias dėl jo mirties. Ne, tik ne tai! Visas Anos džiaugsmas dingo. Ji priėjo prie Kozimos, uždėjo ranką jam ant peties ir tarė:

– Nuneškite jį į malūną, jis atsigaus.

Kozima sugriebė jos rankas kaip skęstantis šiaudą. Atvykėliai žiūrėjo į ją, bet niekas nepaklausė, kas ji ir ką čia veikia. Jie paprasčiausia pakluso jai. Gerai, kad iki malūno netoli.

10 skyrius

Vakare Zarošjėje jau visi žinojo, kad pas Andrejų atvažiavo svečiai – tėvas ir draugas, ir kad susitikimas taip jį sukrėtė, jog jis apalpo. Draugas tuojau nuvažiavo gydytojo. Laimei, jį sutiko kelyje. Kai jie atvažiavo į malūną, Andrejus gulėjo vis taip pat nejudėdamas, užsimerkęs, bet jis buvo gyvas. Atrodė, gyvybė palengva išeina iš jo. Ana kentėjo su visais – su Kozima dėl jo nepasisekusio plano ir sudužusios vilties, su Andrejaus tėvu, kurio skundai draskė jai širdį.

– Otmarai, Otmarai, sūnau mano vieninteli! Atleisk savo nelaimingam tėvui! Ak, kodėl aš sutikau taip su tavimi pasielgti! Taip, tu prašnekai, bet kokia kaina! Ką aš darysiu, jei tu numirsi?!

– Jis neturi mirti, mano pone, – išdrįso paprieštarauti Ana.

Bet tėvas grubiai ją nutraukė:

– O kas jį prikels?

– Dievas, Jėzus Kristus, Kurį jis jau tiki. Aš meldžiuosi, pone, ir tikiu, kad Jis išgelbės jūsų sūnų. Jei ir jūs Jo paprašysite, Jis padarys tai, – pasakė Ana.

– Ak, melskitės, melskitės! – maldavo sielvarto priblokštas tėvas. Kada žmogus bejėgis, jis jaučia, kad aukščiau jo yra kažkas, Kuris gali padėti. Bet žmonės neretai užmiršta apie Dievą ir todėl nebežino, kaip prie Jo priartėti. Jie nepasitiki Juo. Todėl sunkią minutę jie džiaugiasi, jei yra žmo-

gus, esantis arti Dievo. Kai Ana ėmė karštai melstis už Andrejaus gyvybę, jo tėvas, dar niekada negirdėjęs tokios vaikiškai patiklios maldos, pajuto naują vilties spindulį.

O ką jautė Kozima? Jis nesiklaupė ir nesimeldė. Kieno pagalbos jis turi šauktis? Didžiojo Kankinio, Kuris mirė už Savo mokymą ir Kuri palaidojo? Ana šaukėsi padėti gyvo prisikėlusio Kristaus, ir – o stebukle! – Kozimos širdyje atgimė šviesa ir viltis. „O, jei jis atsigautų, jei Ana būtų teisi! Jei ši malda bus išgirsta, Tu, Kristau, esi gyvas!“

Atėjo gydytojas. Kelyje jis sužinojo visas smulkmenas apie šį atsitikimą. Jis ramiai išklausė Kozimos aiškinimą ir apgynė jį prieš Andrejaus tėvą.

– Jūs neteisingai kaltinate poną Kozimą, – tarė jis. – Mano kolegų nuomonė buvo teisinga, ir tai jau įrodyta. Jūsų sūnus vėl prabilo, bet nervinis sukrėtimas buvo jam išties per stiprus. To ir reikėjo tikėtis. Šiuo atveju visada rizikuojama – gyvenimas arba mirtis.

Paskui jis apžiūrėjo ligonį ir pasakė:

– Sukrėtimas didelis, bet jis jaunas ir sveikas, todėl kalbės, turbūt ir pasitaisys. Bet, ponai, jūs turite pasišalinti, ypač ponas Eduardas. Ligonis neturi jūsų antrą kartą pamatyti, tai jį gali pražudyti.

– Bet aš nepaliksiu savo sūnaus čia! – sušuko tėvas. – Prašau jūsų, ponas daktare, padėkite man pervežti jį namo!

– Apie tai nėra ko net galvoti. Jūsų sūnus turi likti čia, šitoje aplinkoje. Ponas Eduardas važiuos su manimi vaistų. Prie ligonio turi kas nors būti. Kas?

– Aš, – pareiškė Ana. – Prašau, palikite ligonį man slaugyti, aš tiksliai vykdysiu jūsų nurodymus.

Gydytojas vertinančiai nužvelgė merginą. Po to smulčiau nusakė, kaip elgtis su ligoniu, paskyrė šaltus kompresus ant kaktos, širdies ir lašus girdyti.

Kai visi išėjo, Ana liko viena su savo draugu, bet už kelių minučių grįžo gydytojas.

– Sakykite, panele, jūs ligonio ar pono Kozimos giminaitė? – paklausė jis.

– Nesu nei vieno, nei kito giminaitė. Mano senelė dirba ekonomė malūne, aš pas ją svečiuojuosi, – atsakė Ana.

– Vadinasi, jums aš galiu pasakyti tiesą? Mažai vilties, kad jaunuolis gyvens. Net jei jis nemirs, tai normaliai kalbėti ir galvoti vargu ar galės. Mirtis būtų jam geriausia išeitis. Tačiau vis dėlto slaugykite jį sąžiningai. Ponui Kozimai bus lengviau žinant, kad padaryta viskas, kas įmanoma. Ryt atvešiu dar du gydytojus. Nors ir veltui, bet, žinote, to reikia, kad visi nusiramintų. Aš jums viską sakau, kad jūs, jei kas nutiktų, nesutriktumėte.

Vargšė Ana! Kas apsakys jos sielvartą? Ji sėdėjo prie ligonio ir keitė kompresus ant kaktos ir krūtinės. Andrejaus širdis smarkiai plakė. Atrodė, ji stengėsi sudaužyti savo kiautą, kad išskristų besiveržianti į viršų, pas Dievą, siela. Mergina įsivaizdavo tėvo širdgėlą ir Kozimos nevilčių. „O Dieve, kodėl Tu leidai šitai? – dūsavo Ana. – Kodėl nesuteikei Kozimai sėkmės, juk jo ketinimai buvo rimti ir geri? Jis daug ką paaukojo, o dabar dar ir liko kaltas dėl šios nelaimės“.

Ana prisiminė džiaugsmingą Kozimos veidą paskutinėmis dienomis. Jis buvo tvirtai įsitikinęs, kad jo auka ne veltui. O, šypsena daugiau niekad nenušvies jo veido! Ji išnyks kartu su Andrejaus gyvybe. Anai pasidarė baisu ir

skaudu, ji nuskubėjo prie lango ir atidarė jį. Pakėlusį akis į dangų, ji sušnibždėjo: „Aš pakeliu savo akis į kalnus! Iš kur ateina man pagalba? Mano pagalba nuo Viešpaties, kuris padarė dangų ir žemę! Bene jis leis svyruoti tavo kojai?.. Viešpats yra tavo sargas; Viešpats yra tau šešėlis tavo dešinėje... Viešpats pasergės tave nuo viso pikto, pasergės tavo gyvybę. Viešpats pasergės tavo išėjimą ir tavo įėjimą dabar ir per amžius“. Negi tas Viešpats Dievas negali apsaugoti nuo šios nelaimės? Ana išsitiesė: „Kas sako, kad mano malda neišgirsta? Ar gydytojo tiesa? Jei žmogus yra bejėgis išgelbėti kitą žmogų, tai nereiškia, kad ir Jis, Kuris sukūrė ir dangų, ir žemę, ir Andrejų, to nepadarys. Jis, Dievas, duoda žmogui klausą ir kalbą, Jis duoda protą. O, Jis tai įrodys, ir mes dar šlovinsim Jį ir garbinsim“. Ana pasisuko į ligonį duoti jam vaistų.

O po to patyliukais pradėjo giedoti tą pačią psalmę. Kai ji baigė, jos širdis vos nesustojo: iš Andrejaus lūpų tyliai, bet aiškiai pasigirdo: „Amen!“ Ak, koks nuostabus „amen“ jos maldai! Jis atgavo ne tik kalbą, bet ir protą! Jis suprato, ką ji giedojo, ir pritarė tam.

Andrejus vis dar buvo užsimerkęs. Jis giliai atsiduso, bet paskui, matyt, vėl užsnūdo. Mergina užliūliavo jį savo dainavimu. Dabar jos širdis be žodžių sukalbėjo karštą padėkos maldą Išgelbėtojui. Paskui ji išėjo. Gretimame kambaryje nieko nebuvo. Senelė užverktomis akimis tvarkėsi virtuvėje. Ji pasakė, kad visi ponai valgomajame.

Kai Ana įėjo pas juos, vyrai atsisuko į ją ir išbalė, laukdami negeros žinios. Bet Ana ramiai pasakė, kad jie gali įeiti pas Andrejų, pažiūrėti į jį, kad jis ką tik užmigo.

– Aš giedojau psalmę, o kai baigiau, Andrejus pasakė:

„Amen“. Eime, – tarė ji Andrejaus tėvui, – eime, padėkosime Dievui už Jo didelę meilę. Jūsų sūnui gražino kalbą, ir protas toks pat, nors gydytojas ir abejojo. Aš tikiu į gyvąjį Kristų, Jis jam padės.

Jos niekas nepertraukė, nes visi apstulbo. Bet po kelių minučių jie tyliai nuėjo ir savo akimis įsitikino, kad Andrejus tiktai miega, ir matėsi, kad jis pamažu atsigauna. Prie sūnaus lovos tėvas parpuolė ant kelių ir tvirtai suspaudė Anai ranką:

– Aš negaliu melstis, negaliu dėkoti. Melskitės ir dėkote jūs. O, melskitės, kad Dievas jį paliktų gyvą!

Staiga Ana išgirdo pašnibždom išstartus žodžius: „Taip, Ana, dėkok ir melskis“.

11 skyrius

Malūnininkas net neįtarė, koks teisus buvo, paprašęs Anos likti. Kaip jos čia visiems reikėjo!

Jau seniai buvo gražinti kelionpinigiai, ir Kozima pats parašė Anos tėvams, kodėl jis ją užlaikė, ir kad už tai bus atlyginta. „Nuo šios merginos priklauso mūsų paciento gyvybė, – pasakė gydytojas, – ji tikras lobis“.

Tik po dviejų savaitių tėvą įleido pas Andrejų. Kas žino, kaip viskas būtų buvę, jei ne Ana. Visi džiaugėsi, kai pastebėjo, jog Andrejus visai užmiršo tą baisią akimirką miške. Jis patikėjo daktaru, kad pradėjęs kalbėti sirgda-

mas. Jis nežinojo, kaip bedėkoti Viešpačiui už kalbos dovaną!

Tėvas pasakė Andrejui, kad jis gavęs telegramą atvykti pas jį sergantį, ir sūnus neklausinėjo smulkmenų, nes Ana žadėjo viską papasakoti, kai Andrejus pasveiks.

– O dabar, kai aš galiu kalbėti, aš šlovinsiu didžius Dievo darbus.

Andrejaus tėvas keistai pažvelgė į sūnų: jei jis pasveikęs grįš į namus su tokiomis pažiūromis... Na ir na! Vienok kaip jis džiaugėsi jo klausydamas! Kad tik būtų gyvas ir sveikas ir galėtų grįžti į visuomenę!

Praėjo ketvirtas sekmadienis nuo to baisaus įvykio. Andrejus su Ana sėdėjo miške, nuostabioje gamtoje. Jaunuoelis buvo dar išblyškęs ir silpnas. Jis sėdėjo parėmęs galvą rankomis, o mergina jam skaitė:

Staiga jis ją nutraukė.

– Atleiskite, Ana, aš negaliu sekti to, ką jūs skaitote. Kažkas sunkaus mane slegia, ir aš negaliu prisiminti kas. Jūs žadėjote man viską papasakoti, kai pasveiksiu. Dabar aš sveikas, išlaisvinkite mane nuo tos naštos, Ana, – paprašė Andrejus.

Mergina išbalo.

– Gerai, tik pirma pasimelskime, – ramiai tarė ji.

Lengva numanyti, kad Ana maldoje kartojo tuos žodžius, kuriais meldėsi tada, prieš keturias savaites. Kai ji baigė, Andrejus dar kelias minutes klūpėjo. Staiga jis pašoko ir pasakė:

– Ana, aš viską žinau! Mes kartuėjome iš miško, prie mūsų artėjo tėvas ir Kozima. Aš pažvelgiau į šalį ir pamačiau krūmuose Eduardą. Aš sušukau, ir mane apgau-

bè tamsa. Ana, neįau tai tiesa? Ar tai buvo jo dvasia, ar jis pats?

– Nusiraminkite, Andrejau, aš žadėjau jums viską papasakoti. Tik atsisėskim.

Jis paklausė, ir mergina papasakojo jam viską, ką sužinojo iš jo tėvo apie Eduardą: jis ilgai kovojo su mirtimi, bet pasveiko ir vedė savo buvusią nuotaką. Ji papasakojo ir tai, ką jai kalbėjo Kozima: Andrejui taip ilgai nieko nesakė, nes tikėjosi, kad kalbą gali sugrąžinti tik stiprus nervinis sukrėtimas. Ir štai pavojingas susitikimas baigėsi laimingai.

– O, kokia neužtarnauta meilė iš Dievo ir žmonių! – sušuko jaunuolis. – Du aukojosi dėl manęs – mano Išgelbėtojas ir Kozima. Aš toks dėkingas, kad Kozima leido man galvoti, jog aš nužudęs Eduardą. Kitaip būčiau laikęs save kankiniu, nebūčiau supratęs savo nuodėmių ir ieškojęs išgelbėjimo. Ne, aš tikrai neturiu kuo atsidėkoti Jėzui, žmonėms, ypač jums, Ana. Niekada neliūdėkite, kad jūs čia tremtyje. Jūs Dievo vardu išgelbėjote žmogų, kuris būtų žuvęs. Supraskite tai ir tenelieka liūdesio jūsų gyvenime, Ana, – kalbėjo Andrejus su meile ir džiaugsmu dėl savo išgelbėjimo.

12 skyrius

Jei iš laikrodžio išimtų kad ir mažiausią ratuką, tai jis arba sustotų, arba neteisingai rodytų laiką. Taip ir šeimoje:

jei iš jos išeina nors vienas žmogus, likusiems jo trūksta. Kozimos malūne mes veltui ieškotume mielo jo padėjėjo veido. Jo vieta už stalo buvo tuščia. Nesigirdėjo jo lengvų žingsnių. Jis daugiau negriš čionai. Išvažiuojant jo atėjo palydėti pusė kaimo. Kai jis kreipėsi į juos, pravirko ne vien moterys, bet ir vyrai. Kokie tai buvo žodžiai! Andrejus išpažino savo didelę kaltę ir tai, kad tik per Dievo malonę netapo žmogžudžiu. Jis papasakojo apie savo kančias ir apie patirtą neapsakomą Dievo meilę. Jis neužmiršo Kozimos gerumo, bet Viešpats Jėzus Kristus dar daugiau padaręs dėl jo ant Golgotos. Paskui Andrejus dalino Biblijas ir Naujuosius Testamentus. Mokiniam paliko savo rūbus ir batus. Senelei atiteko jo naujas gražus žadintuvas, o Dorka gavo nemažą pinigų sumą savo našlaičiams.

Kai jis įsėdo į karietą prie susijaudinusio tėvo, į jį atsisveikinimui išsitiesė grubios, su nuospaudomis rankos: „Sudie! Laimingos kelionės, Andreika!“ Kozima ir Ana palydėjo juos iki stoties.

– Ak, važiuokite su mumis, – prašė Andrejus Anos, – pabūsim dar kartu. Aš nežinau, kaip be jūsų gyvensiu. Guodžiuosi vien tuo, kad mes sujungti meile Kristui.

Kitą dieną malūnas nedirbo. Malūnininko dar nebuvo.

Kalnus gaubė rūkas, dulkė šiltas lietus. Mišku ėjo Ana ir Kozima. Abu tylėjo, nenorėdami trukdyti vienas kitam galvoti.

Ana mąstė apie tą neužmirštamą akimirką stotyje. Ji matė, kaip Andrejus apkabino Kozimą ir dar kartą padėjo už viską. Ir tėvas dėkojo Kozimai ir prašė atleisti už

padarytą blogį, už kurį Kozima krikščioniškai atlygino. Jis dėkojo ir Anai, sakydamas: „Žinau, jūs melsitės už mano sūnų, bet neužmirškite maldose ir manęs!“

Su Andrejumi ji atsisveikino tvirtu šiltu rankos paspaudimu. Bet jo žvilgsnyje švietė toks dėkingumas, kurio žodžiais neapsakysi. „Linkėjimai Zarošjei ir malūnui!“ – sušuko jis iš vagono lango ir pasislėpė iš akių, galbūt, visam.

Bet apie ką galvoja tas, kuris dėl Andrejaus atsikraustė į šį užkampį? Ana netyčia žvilgtelėjo į savo tylintį palydovą. Jai buvo gaila, kad jis toks vienišas. Nieko jis neturi, pasakė kartą Andrejus. Dėl ko jis dabar gyvens? Ana žinojo, kad pagal pašaukimą jis ne malūnininkas. Andrejaus tėvas ir Kozima turėjo prie Dunojaus garo malūnus, buvo turbūt vienodai išsimokslinę, lygūs savo kilme. Ar teisinga, kad Kozima liko čia, o Andrejus grįžo į savo luomą?

Malūnininkas, matyt, pajuto merginos žvilgsnį, nes staiga pasigrėžė į ją:

– Tu nori manęs kažko paklausti, Ana?

– Jūs dabar vienas, – susidrovėjusi atsakė Ana. – Ar liksite Zarošėje? Juk jūsų tikslas pasiektas.

Jis sustojo.

– Tu apie mane galvoji? – nustebejęs paklausė.

– O, aš visą laiką maniau, kad Zarošjė jums ne vieta.

– Štai kaip? Tu galvoji, kad aš toks pat užburtas princas, kaip ir Andrejus? – Karti šypsena pasirodė jo veide. – Ne, aš nuo seno malūnininkas.

– Andrejaus tėvas – irgi malūnininkas? – paklausė Ana.

– Tu manai, jei mes buvome kaimynai, vadinasi, esame vieno luomo? – pasakė Kozima. – Tu klysti, Ana.

Andrejaus tėvas gavo puikų išsilavinimą. Jis fabrikantas ir samdo malūnininką. Mano tėvas negalėjo duoti man tokio išsilavinimo. Aš mokiausi keliaudamas po pasaulį. Tai, ko neturėjau, nusprendžiau įsigyti savo jėgomis. Man sekėsi. Bet vėliau supratau, kad gyvenimas be pasiaukojimo, tarnaujant Kristui, beprasmis, ir radau galimybę užpildyti šią tuštumą. Tu nori sužinoti, ar liksiu Zarošjėje? O kur man eiti? Nors Andrejus išvyko, mano tikslas toli gražu nepasiektas. Tol, kol žmogui reikia mano pagalbos, man užteks darbų. Jei grįžčiau į ankstesnį gyvenimą, išleisčiau visus pinigus. O čia, kukliai gyvendamas, galiu daugiau gero nuveikti. Mano santaupų man užteks iki pat mirties, o daugiau nieko nereikia. Palikim šį pokalbį. Aš noriu tau kai ką pasakyti, Ana. Besirūpindama Andrejumi užmiršai, kad malūne buvo du ligoniai. Vienas iš jų pasveiko, o kitas turės mirti, jei neatsiras pagalba. – Kozima atsirėmė į medį, sukryžiaavęs ant krūtinės rankas. Jo veidas apsiniaukė.

– Kas jums, pone Kozima? – paklausė Ana, ir, pasikliaudama kažkokiu nauju, nepažįstamu jai jausmu, paėmė jo rankas į savąsias.

– Kas? Per praėjusias dienas aš aiškiai suvokiau, kad mano pažiūros – tai klaidūs keliai, kurie ir mane, ir mani mi sekančius atves į liūną. Taip, tu teisi: „Jei Kristus neprisikėlė, tai tikėjimas bergždžias“. Tokiomis akimirkomis, kurias išgyvenome prie sergančio Andrejaus, miręs Kristus nepadės.

– Bet Jis prisikėlė! – sušuko Ana triumfuodama. – Ar ne tiesa, jūs jaučiate, kad Išgelbėtojas gyvas?

– Aš tikiu ir trokštu tik vieno, kad Jis taptų ir mano Išgelbėtoju. Sielos kančias, kurias patyriau, kol širdis

nepatikėjo Gera Žinia, žino vien Dievas. Aš pats klydau ir klaidinau kitus. Mano melagingas mokymas prieš mirtį nepadės ir vilties į amžiną gyvenimą nesuteikia. O, jei visi patikėtų tiesa, kol nevėlu! Štai ką norėjau tau pasakyti, o dabar eime namo.

– O pone, jei jūs tik norite tikėti, kad Jėzus gyvas! – pasakė Ana.

– Aš tikiu tuo ir žinau, kad aš – didelis nusidėjėlis, o Jis vienintelis Išgelbėtojas, Kuris mirė ne už Savo mokymą, o už pasaulio nuodėmę. Bet man dar daug kas neaišku. Per ilgai aš klaidžiojau netikėjimo tamsoje. Praeis turbūt dar daug laiko, kol saulė man patekės. Pas Andrejų atėjo šviesa. Andrejus išvyko, dabar tu išvažiuosi, aš liksiu vienas, ir nei viena siela nepadės išvysti tiesos šviesą.

– O pone, aš jūsų nepaliksiu! Neišsiųskite manęs, jei aš galiu jums kuo nors padėti, – prašė ji. – Kaip aš galiu gyventi, žinodama, kad jūs... vienišas?

– Ana, juk tu negali čia visam laikui likti. Kaip bebūtų sunku, aš turiu tave išleisti, ir kuo greičiau, tuo geriau. Yra tik viena išeitis... jei tu taptum mano žmona. Bet tau tik dvidešimt, o man jau keturiasdešimt. Tu – kaip prasiskleidęs pumpuras, o aš pradedu žilti. Žinau, tau pas mane būtų gera, nes mes neblogai suprantame vienas kitą. Bet... jaunos moters gyvenimas su senstančiu vyru šaltas ir liūdnas, nes ji gyvena be meilės ir laimės.

Jei žaibas būtų trenkęs prie merginos, nebūtų taip išgąsdinęs jos, kaip tie žodžiai.

Kozima nelaukė atsakymo.

Tylėdami jieėjo į malūną. Tik prie užtvankos sustojo ir pažvelgė vienas į kitą. Anos akyse žibėjo ašaros.

– Na, Ana, tu daug kam buvai šviesa, kodėl nenori šviesti ir man? Ar negalėtum būti su manimi mano tremtyje, padėti gyventi dėl Kristaus? Ne mirusio, o gyvo Kristaus. Aš negaliu išleisti tavęs į tokį šaltą pasaulį. Mums sunku be Andrejaus, o be tavęs būtų visai neįmanoma, bent jau man. Ar tu gali pasilikti?

Jis ištiesė jai ranką, ir maža šilta rankutė patikliai, nevirpėdama atsirėmė į jo ranką.

– O, aš liksiu, liksiu... mielai liksiu, – pasakė Ana sumišusi, nuleisdama švytinčias džiaugsmu akis.

Kaime pasigirdo varpų skambesys. Pro debesis prasiskverbė saulė ir apšvietė prie krioklio du žmones, kurie tiko vienas kitam kaip žiedas medžiui. Žiedas džiugins medį savo aromatu, o medis saugos žiedą.

Dvi poros akių švietė jėga ir šviesa. Abu kartu jie buvo tarsį viena nedaloma būtybė.

KRISTINA ROJ

TREMTYJE